ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Η'.	Ἐν Πειραιεῖ Μάρτιος	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΑΡΙΘ. 87	1892	Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ

ΝΑΞΟΣ

(Συνέχεια ἴδε προηγ. φυλ.)

Τὸ *κάλι* ἢ ἡ σόδα γεμίζει πολλοὺς τόπους· μετὰ τὸν θερισμὸν ἀφοῦ ξηρανθῇ τὸν καίουν εἰς τοὺς λάκκους, ὅπου ἔγειναν ἐπίτηδες διὰ αὐτὴν τὴν ἐργασίαν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐβγάζουν ἀπ' αὐτοὺς μεγάλα τεμάχια, ὡς τὴν πίσσαν, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται πρὸς κατασκευὴν σαπωνίου. Ὅμως τὸ φυτὸν τὸ ὠφελιμώτατον εἰς τὴν νῆσον εἶναι ἕνα εἶδος ἀγρίων σαλκιμινιῶν, ὀνομαζομένων ἐκ τῶν φαρμακοποιῶν Suiscji· ὑψοῦται εἰς τὸ ὕψος ἑνὸς ἡμισυ ποδὸς ἢ καὶ δύο. φέρει δὲ πολλὰ κλωνάρια μὲ μικρὰ ἄνθη· ἐβγάζουν αὐτὰ θήκαις γεμάταις ἀπὸ ἕνα σπόρον μικρότερον τοῦ σιναπίου. Ὅλαι αἱ πλησίον τῆς πόλεως πτωχαὶ γαίαις εἶναι γεμάται ἀπὸ αὐτὸ τὸ φυτὸν χωρὶς περιποίησιν καὶ καλλιέργειαν ἂν καὶ δὲν γίνεται εἰς ἄλλα μέρη τῆς νήσου ἔξ' ἀπὸ αὐτοῦ. Διότι εἰς τὰ μακρυνὰ χωρία καὶ κάμπους δὲν φυτρώνει διόλου παρὰ εἰς τὰς πλέον πλησίον πεδιάδας. Ἀπὸ τὰ μακρότερα χωρία 3, 4 καὶ 5 ὡρῶν διάστημα ἔρχονται αἱ γυναῖκες καὶ μαζεύουν ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἄγρια σεῦτλα, τὰ ὁποῖα βράζοντας αὐτὰ μὲ μίαν φουκτιὰ ἅλατος εἰς τὸ νερόν των,

βάζουν καὶ ὀλίγον ἐλαιόξυδον ὅσοι ἔχουν. Οἱ δέ, ὅπου δὲν ἔχουν ἔλαιον, τὰ τρώγουν μόνον μὲ τὸν κρίθινον ἄρτον τόσον εἰς τὰς νηστείας ὅσον καὶ εἰς τὴν πασχαλιάν Τὰ τρώγουν δὲ καὶ οἱ πλούσιοι ὁμοῦ μὲ τὸ κρέας, ψάρια καὶ λοιπά, ἐπειδὴ καὶ εἶναι μία ὡραία σαλάτα(α). Αἱ πέτραι τῆς θαλάσσης δίδουν ἕνα μικρὸν φυτὸν χρώματος κοκκίνου βαθὺ ὡς τὸ βρύον, τὸ ὁποῖον δίδουν εἰς τὰ παιδία καὶ μεγάλους ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς χοίρους ὅπου ἔχει τῆν ἐνέργειαν καὶ ἐβγάζει τοὺς μέρμηγκας· πλὴν οἱ ἰατροὶ τὸ ἐμποδίζουν ὡς ἐπικίνδυνον· ὅμως μόλον ὅτι γίνεται πολλὴ χρῆσις αὐτοῦ τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον δὲν ὑπάρχει κανὲν παράδειγμα ὅτι μετ' αὐτὸ ἀπεθίωσέν ποτε τινὰς καὶ ὁ καιρός, τὸν ὁποῖον συνάζεται αὐτό, εἶναι, καθὼς οἱ βοτανικοὶ παρασταίνουν διὰ διάφορα ἄλλα βότανα ὁ Μάϊος μῆνας. Αὐτὸ ἔχει καὶ ἄλλην ὀνομασίαν ὀνομαζόμενον κοραλλίνα.

Εἶνε τέλος πάντων μία μεγάλη ποσότης *ἀγκαθῶν* τῆς μαστίχης, ἐξαιρουμένων τῶν ἀπομακρυσμένων πεδιάδων καὶ βουνῶν, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὰ δι' αὐτὸ τὸ φυτὸν καθὼς καὶ διὰ διάφορα ἄλλα. Φέρει δὲ ἀπὸ μίαν ἄκανθαν ἄσπρην μαστίχα ὁμοιάζουσαν σχεδὸν μὲ τὸ λευκὸν καὶ καθαρὸν κηρί, τὴν ὁποίαν αἱ γυναῖκες μασοῦν πρὸς διασκέδασιν τοῦ στόματος αὐτῶν.

Ἡ ἐξοχὴ δίδει διαφόρων εἰδῶν λούλουδα εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ Ὅλοι οἱ μῆνες ἔχουν τὰ ἰδικά των. Ἐξὼν ἀπὸ τὰ ἄνθη τῶν πορτοκαλιῶν αἱ *ἀκακίαι*, τὰ *γιασεμία* διαφόρων εἰδῶν καὶ χρωμάτων, τὰ *τριαντάφυλλα* καὶ αὐτὰ πολλῶν εἰδῶν, αἱ *νεραγκούλαις* ἢ *βατράχια* καὶ αὐταὶ διαφόρων χρωμάτων, οἱ *κρίνο*,αἱ *τριμπερόρρι αι* ἢ *τεμπέρια*, καὶ πολλὰ ἄλλα εἴδη, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀγνοῶ, αἱ *γαρυφαλλιαῖς* διαφόρων εἰδῶν καὶ χρωμάτων, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὸν χειμῶνα καὶ καλοκαῖρι, δίδουν πλουσιοπάροχα δεμάτια λούλουδων πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν κυρίων. Ὑπάρχει ἓν ἄλλο εἶδος λούλουδον, τὸ ὁποῖον εἶχα ἰδῆ εἰς τὴν Εὐρώπην, πλὴν δὲν ἐνθυμοῦμαι εἰς ποῖον μέρος, ἐδῶ τὸ ὀνομάζουν *σάλιακον* ἢ *καράβολας* ἐπειδὴ ἔχει τὴν μορφήν του παρισταίνοντας ἑλικοειδῆ οὐράν, τῆς ὁποίας τὸ χρῶμα εἶναι λευκόν, τὰ φύλλα του, τὰ ὁποῖα παρισταίνουν τὸ κεφάλι τοῦ σαλιάγκου, ἔχουν ἕνα εὔμορφον γαλάζιον χρῶμα καθὼς τὰ ἄνθη τῶν μικρῶν κουκιῶν Γίνονται εἰς ἕνα μικρὸν δενδράκι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐβγάζει πολλὰ μικρὰ κλωνάρια, τὰ ὁποῖα τυλίσσονται εἰς τοὺς τοίχους ὅπου τὰ καρφώνουν μὲ καλάμια καὶ ὑψώνονται καθὼς καὶ εἰς τὰ ξύλα ὡς εἶδος θράνων ἢ κραβατίνων. Πολλοὶ ὅπου τὰ ἀνεβάζουν καὶ εἰς τὰ μπουντιὰ τῶν ὁσπιτίων τῆς ἐξοχῆς.

Πρὸς τούτοις πρέπει νὰ προσθέσω καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φυτὰ καὶ τὸ *σισάμι*, ἐκ τοῦ ὁποίου εἰς διάφορα ἄλλα μέρη ἐβγάζουν ἕνα λάδι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὅπου δίδει ἕνα εὔμορφον καθαρὸν φῶς· ἀκόμη τὸ μεταχειρίζονται οἱ Ἀνατολικοὶ εἰς τὰς νηστείας αὐτῶν εἰς τὸν τόπον τοῦ βουτύρου, ἐπειδὴ καὶ δίδει τὴν ἰδίαν γεῦσιν τόσον εἰς τὸ φαγητόν, ὅσον καὶ διάφορα ζυμαρικά. Τὴν σισάμην τὴν μεταχειρίζονται εἰς τὰς οἰκίας, κατασκευάζουν ἐξ αὐτῆς ἕνα εἶδος γλυκίσματος ὁμοῦ μὲ βρασμένον μέλι ὀνομαζόμενον *παστέλι* καὶ ἔχει νόστιμην γεῦσιν, ἀκόμη τὴν μεταχειρίζονται εἰς σισάμωμα κουλουριῶν καὶ διαφόρων πουλιῶν ὀνομαζομένων.

Τὰ ὡραῖα *πεπόνια*, *καρπούζια*, *κολοκύνθια* καὶ *ἀγκούρια* ὅπου γίνονται εἰς τὸν ἀνοικτὸν κάμπον δὲν ὑπάρχουν εἰς ἄλλο μέρος τοῦ Αἰγαίου τόσον ἄφθονα καὶ νόστιμα εἰς τὴν γεῦσιν.

Μεταξὺ τῶν πετρῶν τῆς νήσου τὸ *μάρμαρον* εἶναι πλέον κοινόν, ὑπάρχουν ὄρη ὅλα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἐβγαίνουν καὶ ἄλλων εἰδῶν μάρμαρα καθὼς τὸ *ἐρυθρὸν* καὶ *γαλάζιον*. Ὅμως εἰς τὴν ψιλότην τόσον τοῦ χρώματος ὅσον καὶ τοῦ σπυρίου δὲν εἶναι καθὼς ἐκεῖνα τῆς Εὐρώπης. Οἱ χωρικοὶ οἰκοδομοῦν ἐξ αὐτοῦ τὰς οἰκίας των, τοὺς τράφους τῶν κτημάτων καὶ κατασκευάζουν ἐξ αὐτοῦ ἀσβέστην. Εὑρίσκονται ὑπερβολικὰ μεγάλα τεμάχια ὡς θέλω ὁμιλήσῃ περὶ τούτου εἰς τὸ ἄρθρον τῶν ἀρχαιοτήτων Ἡ ἐκκλησία μας, τὸ ὁσπιτίόν μας, οἱ θάλαμοι εἶναι ἐν γένει στρωμένοι μὲ αὐτὸ τὸ λευκὸν μάρμαρον. ἀκόμη δὲ καὶ τὸ μαγερεῖόν μας. Ὁ *γρανίτης* εὑρίσκεται εἰς ἀρκετὴν ποσότητα καὶ τὸν μεταχειρίζονται μεταξὺ εἰς τὰς ἄλλας πέτρας διὰ οἰκοδομὰς καὶ φράκτας.

Ἡ *σμυρίλα* εὑρίσκεται εἰς ὅλην τὴν νῆσον πρὸ πάντων πρὸς τὸ βόρειον ἀνατολικὸν μέρος Αὐτὴ εἶναι ὑπογάλανη πέτρα πολὺ βαρεὶὰ καὶ σκληρά ἐξ αὐτῆς φορτώνουν πολλὰ καράβια καὶ τὴν μετακομίζουν εἰς Σμύρνην, ὅπου ξεφορτώνουν ἐκεῖ διάφορα καράβια ἐκ τῆς Εὐρώπης, τὴν ὁποίαν μεταφέρουν εἰς διάφορα τῆς Εὐρώπης μέρη, ὅπου γινομένη σκόνη μὲ πολὺν κόπον χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ καθαρίζουν ὅπλα, μαχαιροπήρουνα, ὑαλία. καὶ ᾄδεται λόγος ὅτι ἐξ αὐτῆς κατασκευάζουν καὶ μαύρας φιάλας

Εἶναι μερικὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα εἶναι ὁλοτελῶς φορτωμένα ἀπὸ μίαν *εὔθραστον πέτραν*, ἡ ὁποία ὅλη εἶναι γεμάτη ἀπὸ κόκκινα ἢ λευκὰ μακρὰ καὶ λεπτὰ τεμάχια. Μερικοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἠμποροῦν νὰ ἐβγάλουν ἐξ αὐτῆς *μάλαγμα* ἢ καὶ *ἀσημι*, ὅμως ἔχασαν τὸν κόπον τους μὲ αὐτό.

Αὐτὰ τὰ λεπτὰ κομμάτια χρησιμεύουν μόνον εἰς τὸ νὰ κάμουν ἐξ αὐτῶν μία κόνιν, ἡ ὁποία βάλλεται ἐπάνω εἰς τῶν Ὀθωμανῶν τὰ γραψίματα ἐπειδὴ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι μεταχειρίζονται διάφορα χρώματα ἄμμου, καθὼς τὴν μέλαιναν, τὴν κυανῆν, τὴν λευκήν Αὐτὴ ἡ πέτρα ὀνομάζεται *ἀμμόπετρα χρυσή*.

(α) Μεταξὺ τῶν ὠφελίμων φυτῶν ἠμπορεῖ τινας νὰ ἀπαριθμήσῃ μικρὰ βοῦρλα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατασκευάζουν τὰ καλούπια τῶν τυριῶν καὶ τὰς σφυρίδας διὰ λάδι ὁμοίως καὶ σχοινία διὰ τὰ ζῶα τῶν χωρικῶν.

Εἰς τὸ ὄρος *Κορηνὸ* εὑρίσκεται ἄσπρος καὶ μέλας *τάλκος* (;) ὁ ὕστερον χρησιμεύων εἰς μερικὰς γυναῖκας ὅπου κάμνουν ἀπ' αὐτὸν μεγάλα ἔμπλαστρα, τὰ ὁποῖα βάζουν εἰς τοὺς δύο μήλιγγας, πλὴν ἀγνοῶ τὴν αἰτίαν.

Εὑρίσκονται εἰς μερικοὺς τόπους τῆς νήσου *πυρῖται* ἢ *τσακουμακόπετραι*, ὅμως δὲν τοὺς μεταχειρίζονται εἰς τίποτις.

Ὁ Κύριος Τουρνεφόρτ σοφὸς φυσικὸς περιφερόμενος τὴν νῆσον Νάξον ἐνόμισεν ὅτι εὗρεν *ἴχνη ἀργύρου* καὶ *χρυσίου* ὀλιγώτερον ἀπὸ ἕνα τέταρτον τῆς ὥρας μακρὰν ἐκ τῆς πόλεως. Ἔλαβε τὴν περιέργειαν ὅπου νὰ συνάξῃ ἀπ' αὐτὰς τὰς πέτρας καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς θέσεως καὶ ἀφοῦ τὰς ἐστούμπισαν, ἐκοπάνισαν, ἔβγαλαν ἀπ' αὐτὰς μίαν λευκὴν ἄμμον εἰς τὸ πλύσιμον, τὴν ὁποίαν τὴν ἔκαμε καθὼς τοῦ ἀργύρου, ὅμως ἐπειδὴ καὶ δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὴν ἀναλύσῃ ἔκαμε παῦσιν αὐτῆς τῆς ἐργασίας· ἀλλὰ ὡς ἀνήσυχος ὅπου ἦμην, ἔκαμα περισσοτέραν ἔρευναν πρὸς διασάφησιν τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως καὶ ἔστειλα εἰς Κωνσταν]πολιν πρὸς εἰδήμονας ἄνδρας μερικὰς ἀπ' αὐτὰς τὰς πέτρας. Μὲ ἐπληροφόρησαν δὲ μετά, ὅτι δὲν ἠμπόρεσαν ὁποῦ νὰ ἐβγάλουν ἐξ αὐτῶν κανὲν εἶδος μετάλλου. Ἡ μεγάλη ποσότης, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς Νάξον σμυρίλης, μὲ καταπείθει ὅτι τὸ ὀλιγώτερον ἔπρεπε ὅπου νὰ ὑπάρχῃ μέταλλον τοῦ σιδήρου εἰς Νάξον.

(ἀκολουθεῖ)

Η ΕΝ ΣΑΛΑΜΙΝΙ ΝΑΥΜΑΧΙΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμ. φύλλου)

Δεύτερον, ὁμολογεῖται παρὰ πάντων ὅτι ἡ Περσικὴ κίνησις, οἱαδήποτε ἂν ἦτο αὕτη, ὑφ' ἧς οἱ Ἕλληνες ὡς ἀληθῶς ἐκυκλώθησαν καὶ ἡ διαφυγὴ αὐτῶν ἀπεκόπη, ἐξετελέσθη νύκτωρ οὕτω λάθρα τε καὶ ἡσύχως, ὥστε οὐδεὶς τῶν ἐν Σαλαμῖνι Ἑλλήνων (ἐξαιρουμένου βεβαίως τοῦ Θεμιστοκλέους) οὐδὲ κἂν ὑπώπτευσε ταύτην, ἕως οὗ ἔμαθον τὴν ἐντέλειαν αὐτῆς παρὰ τοῦ Ἀριστείδου καὶ ὕστερον παρὰ τοῦ πληρώματος Τηνίας νεώς, λιποτακτησάσης ἀπὸ τῶν Περσῶν[14]. Εἶναι ἄρα δυνατὸν νὰ συλλάβῃ τις τοιαύτην τῶν Ἑλλήνων ἀμεριμνησίαν κατὰ τὴν σπουδαίαν καὶ κρίσιμον ταύτην στιγμήν, ὥστε ἡ μακρὰ τῶν Περσικῶν νεῶν τοξις, ἥτις κοινῶς πιστεύεται ὅτι ἦτο ἀντιμέτωπος αὐτῶν κατὰ τὴν πρωΐαν, ἠδύνατο νὰ παρέλθῃ τὸ ἐν Σαλαμῖνι στρατόπεδον αὐτῶν, ἀντικρὺ καὶ εἰς ἀπόστασιν φωνῆς ὂν ἀπὸ τῆς πόλεως, μὴ ἐπισπωμένη μηδὲ τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν αὐτῶν; Καίτοι δὲ διστάζομεν νὰ πιστεύσωμεν τῇ τοῦ Πλουτάρχου ὁμολογίᾳ, ὅτι ἡ ναυμαχία ἐγένετο ἐν ὥρᾳ νυκτὸς πανσελήνου, τῇ ις Μουνυχιῶνος[12] καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν μᾶλλον πιθανὴν χρονολογίαν, καὶ ταύτην ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου παραδεδομένην, περὶ τὴν εἰκοστὴν Βοηδρομιῶνος[13] (δηλ. περὶ τὴν εἰκοστὴν Σεπτεμβρίου καθ' ἡμᾶς) ἡ παράδοσις ὅμως, ὅτι νὺξ σεληνόφωτος προηγήθη τῆς μάχης, φαίνεται πιθανώτατα αὐθεντικὴ οὖσα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἡμερολόγιον τῶν Ἀθηναίων ἐστηρίζετο σχεδὸν καθόλου ἐπὶ τῶν φάσεων τῆς σελήνης, τῶν μηνῶν ὄντων ὡς ἔγγιστα ἀκριβῶς μηνῶν σεληναίων, ἀδύνατον εἶναι ὥστε ἡ δεκάτη ἑνάτη τοῦ μηνὸς νὰ ἦτο πολλῷ ὕστερον τῆς πανσελήνου, ἡ δὲ σελήνη τοῦ Σεπτεμβρίου ἐξ ἡμέρας μάλιστα μετὰ τὸ πλησιφαὲς αὐτῆς ἀνατέλλει πρὸ τῆς 10ης ὥρας μ. μ., νὺξ δὲ συννεφὴς δυσκόλως δύναται νὰ νοηθῇ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ ἔτους. Διὰ ταῦτα ἄρα πᾶς λόγος ὑπάρχει νὰ πιστεύωμεν ὅτι κατὰ τὸ μεῖζον μέρος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος νυκτὸς τὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος διεφωτίζοντο ὑπὸ σεληνόφωτος, ὥστε πᾶν κίνημα κατὰ μῆκος τῆς Ἀττικῆς ἀκτῆς ἔπρεπε νὰ βλέπηται ἐκ τῆς ἀπέναντι κειμένης πόλεως Πρέπει δὲ ν' ἀναμνησθῶμεν ἔτι ὅτι ὁ Ἀριστείδης, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ἐξορίας κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμήν, διέπλευσε σὺν μεγάλῳ αὐτοῦ κινδύνῳ ἀπὸ τῆς Αἰγίνης εἰς τὴν Σαλαμῖνα ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ καὶ παραχρῆμα ἤγγειλε τῷ Θεμιστοκλεῖ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπεκλείσθησαν παντελῶς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Οὕτως ἔμαθεν ὁ Θεμιστοκλῆς ὅτι τὸ στρατήγημα αὐτοῦ ἀπέβη καλῶς, ἐξηγήσατο δὲ τῷ Ἀριστείδῃ ὅτι τὸ τῶν Περσῶν κίνημα ἐγένετο τῇ αὐτοῦ γνώμῃ, ἀλλ' ἅμα δεικνύει διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ (ὡς διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος[14]) ὅτι ἠγνόει παντάπασι τὸ γεγονὸς πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀριστείδου· εἰ δ' ὅμως ἡ κυρία τῶν Περσῶν κίνησις ἐγίνετο ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς Σαλαμῖνος, οὐδόλως αὕτη θὰ διέφευγε τὴν ἄγρυπνον αὐτοῦ προσοχήν. Ἡ πρώτη αὐτοῦ ἀπόκρισις πρὸς τὸν Ἀριστείδην, «τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ἥκεις, ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων[15]», σημαίνει σαφῶς ὅτι τὰ κινήματα, ἅτινα αὐτὸς ὁ Ἀριστείδης ἐθεάσατο πρὸς νότον καὶ δυσμὰς τῆς Σαλαμῖνος καὶ ἅτινα ἦσαν ἐκτὸς τῆς ὄψεως τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου, ἦσαν τὰ ὑπ' αὐτοῦ προσδοκώμενα. Εἶτα δὲ ὁ Ἀριστείδης εἰσῆλθεν εἰς τὴν βουλὴν τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν καὶ ἤγγειλεν αὐτοῖς τὸ γεγονός. εἰπὼν ὅτι ἦλθεν ἐξ Αἰγίνης καὶ ὅτι μάλα χαλεπῶς ἐξέφυγε τὰ πέριξ ἐργοντα πλοῖα τοῦ ἐχθροῦ, καθ ὅσον σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον περιεκλείετο ὑπὸ τῶν τοῦ Ξέρξου νεῶν[16]. Ὁ δὲ Πλούταρχος ἐπαγει τὸν Ἀριστείδην λέγοντα· αἡ θάλασσα πέριξ

11 Ὅρα Ἡροδ η'. 79—82, Πλουτ. Θεμ. 12. Ἀριστ. 8.

12) Πλουτ Πότερον Ἀθηναῖοι. ... ἐνδοξότεροι: «τὴν δὲ ἕκτην ἐπὶ δεκάδι τοῦ Μουνυχιῶνος Ἀρτέμιδι καθιέρωσαν, ἐν ᾗ τοῖς Ἕλλησι περὶ Σαλαμῖνα νικῶσιν, ἐπέλαμψε. ἡ θεὸς πανσέληνος»

13) Πλουτ. Κάμιλλ 19: «ἐν δὲ Σαλαμῖνι περὶ τὰς εἰκάδας (ἑνίκων).» Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου καθόλου ὅρα Βοικκίου σεληνιακοὶ κύκλοι τῶν Ἑλλήνων (Boeckh, Mondcyclen der Hellenen, pp, 73, 74),

14) Ἡροδ. η' 80. οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις.

15) Ἡροδ. αὐτόθι

16) Ἡροδ. η' 81. φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἥκειν καὶ μόγις ἐκπλῶσαι λαβὼν τοὺς ἐπορρέοντας περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω.

καὶ *ὄπισθεν ἡμῶν* εἶναι πλήρης ἐχθρικῶν νεῶν[17]», καὶ αὐτὸς ἱστορεῖ ὅτι τὰ Περσικὰ πλοῖα «ἐκπλεύσαντα νυκτὸς καὶ περικυκλώσαντα κατεῖχον τὰ στενὰ πάντοθεν καὶ τὰς νήσους, οὐδενὸς γινώσκοντός τι περὶ τῆς κινήσεως (δηλ. μέχρι τῆς τοῦ Ἀριστείδου ἀφίξεως[18]). Εἶναι ἄρα πιθανὸν ὅτι ὁ Ἀριστείδης θὰ ἐνέμενε τοσοῦτον ἐπιμόνως λέγων περὶ τοῦ τῶν νεῶν πλήθους μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Αἰγίνης, τοῦτο κυρίαν ἀπόδειξιν ποιούμενος, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν παντελῶς ἀποκεκλεισμένοι, εἰ μέγας Περσικὸς στόλος εἰσήρχετο εἰς τὰ στενὰ μεταξὺ τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀκτῆς καὶ ἀπεῖχεν ὄντως ἧττον ἑνὸς μιλίου ἀπὸ τῆς πόλεως; Διὰ ταῦτα νομίζω ὅτι αἱ ἐκφράσεις τοῦ τε Ἀριστείδου καὶ τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Πλουτάρχου ἀναφέρουσιν ἁπλῶς εἰς περίφραξιν ἀμφοτέρων τῶν ἐξόδων τοῦ τῆς Σαλαμῖνος κόλπου τοιαύτην ὥστε τῶν Ἑλλήνων ἡ ἐκφυγὴ παντελῶς ἀπεκόπη πρός τε βορρᾶν καὶ πρὸς νότον, καὶ εἰς παράταξιν πλοιων ἐν ἄλλοις σημείοις περὶ τὴν Σαλαμῖνα, ἔνθα διαφυγῆς ἀπόπειρα ἠδύνατο νὰ γένηται. Οἱ εἰρημένοι συγγραφεῖς διαλαμβάνουσιν ἔτι περὶ ἀποβιβάσεως στρατοῦ εἰς τὴν Ψυττάλειαν καὶ ἴσως εἰς ἄλλας ἐλάσσονας νήσους. Ἀλλὰ δὲν δύνανται μετὰ λόγου νὰ θεωρηθῶσιν ὡς νοοῦντες πλήρωσιν αὐτῶν τῶν στενῶν τῆς Σαλαμῖνος ὑπὸ Περσικῶν πλοίων.

Τρίτον, ὁ Αἰσχύλος, Ἡρόδοτος καὶ Πλούταρχος συμφώνως διηγοῦνται ὅτι ὁ Ξέρξης ἀπεβίβασε τάγμα Περσῶν εἰς τὴν Ψυττάλειαν, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἡ νῆσος αὕτη θὰ ἦτο κεντρικόν τι σημεῖον ἐν τῇ μελλούσῃ ναυμαχίᾳ[19]. Τοῦτο βεβαίως ὑποδεικνύει, ὅτι περιέμενε νὰ συναντήσῃ τῷ τῶν Ἑλλήνων στόλῳ παρὰ τὴν πρὸς νότον ἔξοδον τῶν στενῶν, δι' ὧν ἤλπιζεν ὅτι οὗτος θὰ ἐπειρᾶτο νὰ διαφύγῃ. Ἀλλ' ὅμως, εἰ διενοεῖτο ν' ἀποκλείσῃ σύμπαντα τὸν Ἑλληνικὸν στόλον ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Σαλαμῖνος, παρατείνων τὸ ναυτικον αὐτοῦ διὰ τῶν στενῶν ἐπέκεινα τοῦ Αἰγάλεω, ἔπρεπε νὰ νομίζῃ ὅτι ἡ ναυμαχία θὰ ἐγίνετο ἐντὸς τοῦ κόλπου· οὕτω δὲ οὐδεμία ἰδέα περὶ ἐπιτυχοῦς παρὰ τῶν Ἑλλήνων διαρρήξεως τῆς ἀποκλείσεως ἠδύνατο ν' ἀποδείξῃ τὴν Ψυττάλειαν τὸ κέντρον σπουδαίου ἀγῶνος. Ὁ Αἰσχύλος μάλιστα καὶ ὁ Ἡρόδοτος[20] ὁμοφώνως λέγουσιν ὅτι οἱ ἐπὶ τῆς νήσου Πέρσαι ὡρίσθησαν νὰ σώζωσι τοὺς Πέρσας καὶ νὰ φονεύωσι τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες κατὰ τὴν ναυμαχίαν θὰ ἠναγκάζοντο νὰ καταφύγωσιν εἰς αὐτήν. Ὁ Ἡρόδοτος διηγεῖται ἔτι περὶ πιθανῆς μεταφορᾶς ἀνδρῶν καὶ ναυαγίων αὐτόσε, καθ' ὅσον ἡ νῆσος ἔκειτο ἀκριβῶς ἐν τῇ μεθορίῳ γραμμῇ τῆς μελλούσης ναυμαχίας[21]. Ὁ δὲ Πλούταρχος λέγει διαρρήδην ὅτι περὶ τὴν Ψυττάλειαν φαίνεται ὅτι ὑπῆρξεν ἡ σκηνὴ τοῦ μεγίστου ἀνταγωνισμοῦ καὶ τῆς καρτερωτάτης μάχης[22]. Ταῦτα πάντα δὲν ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ Ξέρξης οὐδόλως διενοεῖτο νὰ συλλάβῃ τοὺς Ἕλληνας ἐν τῷ κόλπῳ ὡς ἐν πάγῃ καὶ νὰ αἰχμαλωτίσῃ αὐτοὺς σύμπαντας διὰ μιᾶς μόνης κινήσεως, ἀλλ' ἐπίστευεν ἐντελῶς ὅτι ὁ κύριος ἀγὼν θὰ διεξήγετο ἐν τοῖς στενοῖς ἐγγὺς τῆς Ψυτταλείας.

Διατείνομαι ἄρα ὅτι αἱ σκέψεις αὗται δικαιοῦσιν ἡμᾶς πληρέστατα ν' ἀπορρίψωμεν τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ Περσικὸς στόλος διέπλευσε τὰ στενὰ τὴν νύκτα πρὸ τῆς ναυμαχίας, πλὴν εἰ εὑρισκομεν μαρτυρίαν ἀσφαλεστάτην πρὸς βεβαίωσιν τοιαύτης κινήσεως. Ἂς ἴδωμεν νῦν, οἷα τις μαρτυρία ὑπῆρξεν, ἥτις γενικῶς τοσοῦτον καταπείθουσα ἀπεδείχθη. Αὕτη πρέπει νὰ εὑρεθῇ παρὰ μόνῳ τῷ Ἡροδότῳ, διότι οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν γνώμην ταύτην ὑπερμάχωνται αὐτῆς ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ Ἡρόδοτος εἶναι ἡ κυριωτάτη αὐθεντικὴ μαρτυρία τῆς ἱστορίας τῆς ναυμαχίας καὶ πρέπει νὰ εἰσακουσθῇ πρὸ τῶν ἄλλων. Τὰ μόνα χωρία τοῦ Ἡροδότου, ἐξ ὧν ἡ γνώμη αὕτη ἠδύνατο πιθανῶς νὰ ἐξαχθῇ εἶναι τὰ δύο ταῦτα· η' 76, «ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ'ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα», καὶ η' 85, «κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες (οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσινός τε καὶ ἑσπέρης κέρας), κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες (οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα»). Ἐπειδὴ δὲ τὰ χωρία ταῦτα, ἰδίως ἐν τῇ ἀναφορᾷ αὐτῶν πρὸς ἄλληλα, εἶναι ὁμολογουμένως σκοτεινὰ τὸν νοῦν (confessedly obscure in meaning), διὰ ταῦτα θὰ ἀναβαλωμεν τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν, μέχρις οὗ δυνηθῶμεν νὰ διευκρινήσωμεν ταῦτα ἐν συναφείᾳ μετ' ἄλλων, περιγραφόντων τὴν θέσιν τῶν δύο στόλων ἔν τε τῇ ναυμαχίᾳ καὶ πρὸ ταύτης, ἵνα οὕτω δυνηθῶμεν νὰ ἴδωμεν, πότερον δύνανται ταῦτα νὰ ἑρμηνευθῶσιν οὕτως, ὥστε νὰ συμφωνῶσι τῇ γνώμῃ, ἥτις καθολου φαίνεται πιθανωτάτη οὖσα, ἣ πρέπει νὰ ἀποφανθῶμεν (ὡς πολλοὶ ἔπραξαν) ὅτι ὁ Ἡρόδοτος παρέχει διήγησιν ἀκατάλλακτον τῇ φερομένῃ ὑπὸ τῶν ἄλλων αὐθεντικῶν ἡμῶν μαρτύρων.

Πλὴν τοῦ Ἡροδότου, ὅστις ἔγραψε τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ πεντήκοντα ἔτη μετὰ τὴν ναυμαχίαν, πεζογραφοι μάρτυρες ἡμῶν ἀξιόπιστοι εἶναι ὁ Πλούταρχος καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, πρὸς δὲ τούτοις χωρία τινά, ἐσκορπισμένα ἐν ἄλλοις συγγραφεῦσιν περὶ εἰδικῶν τινων σημείων. Ὁ Διόδωρος ὅμως ὑποτίθεται ἐνταῦθα ὡς ἀντιγράψας τὸν Ἔφορον· ὥστε ἡ μαρτυρία αὐτοῦ εἶναι τῷ ὄντι μόνον περὶ τὰ ἑκατὸν ἔτη ὀψιαιτέρα τῆς τοῦ Ἡροδότου. Ἀλλ' ἐν τῷ ποιητῇ Αἰσχύλῳ ἔχομεν αὐτόπτην μαρτυρα τῆς ναυμαχίας καὶ πιθανῶς πολεμιστὴν

17) Πλουτ. Ἀριστ. 8 τὸ γὰρ ἐν κύκλῳ καὶ κατόπιν ἤδη πέλαγος ἐμπέπλησται νεῶν πολεμίων

18) Πλουτ. αὐτόθι· «αἱ βαρβαρικαὶ τριήρεις νύκτωρ ἀναχθεῖσαι καὶ περιβαλοῦσαι τόν τε πόρον ἐν κύκλῳ καὶ τὰς νήσους κατεῖχον, οὐδενὸς προειδότος τὴν κύκλωσιν ἤκεν ὁ Ἀριστείδης ἀπ' Αἰγίνης. κ τ.λ.

19) Αἰσχ. Πέρσ. 441—464. Ἡροδ. η', 76, 95. Πλουτ. Ἀριστ. 9.

20) Αἰσχ. Πέρσ. 450—453. Ἡροδ η', 76.

21) Ἡροδ. αὐ . ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἐκείετο ἡ νῆσος.

22) Πλουτ. Ἀριστ 9. ὁ γὰρ πλεῖστος ὠθισμὸς τῶν νεῶν καὶ τῆς μάχης τὸ καρτερώτατον ἔοικε περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον γενέσθαι.

ἐνεργόν. Κατὰ Ἴωνα τὸν Χῖον, ὅστις λέγεται ὅτι ἐγένετο φίλος τοῦ ποιητοῦ[23], τὸν Παυσανίαν[24] καὶ τὴν Μεδίκειον Βιογραφίαν τοῦ Αἰσχύλου[25] ὁ ποιητὴς ὄντως ἐναυμάχησεν ἐπὶ μιᾶς τῶν Ἀθηναίων νεῶν παρὰ τῇ Σαλαμῖνι. Κατὰ πάντα δὲ λόγον ἡ μαρτυρία αὐτοῦ εἶνε πιστὴ καὶ ἄμεμπτος· καίτοι δὲ εἶναι ποιητής, παρ' ᾧ ἄλογον θὰ ἦτο νὰ ζητῶμεν λεπτομερῆ καὶ ἀκριβῆ ἱστορίαν τῆς μάχης, εἶναι ὅμως τοὐλάχιστον ἀσφαλὲς νὰ εἴπωμεν, ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ νομισθῇ ἀληθές, ὅπερ *καταφανῶς ἀντιλέγει* (distinctly contradicts) τοῖς Αἰσχύλῳ περὶ τῆς μάχης ἁπλῶς εἰρημένοις Ἐν ἔτει 473-472 π. Χ., τουτέστιν ἔλασσον τῶν ὀκτὼ ἐτῶν μετὰ τὴν ναυμαχίαν, ὁ Αἰσχύλος ἔγραψε τὴν τραγῳδίαν αὐτοῦ, *Τοὺς Πέρσας*, ἔνθα γραφικωτάτην ἀφήγησιν τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας τίθησιν ἐν τῷ στόματι Πέρσου ἀγγέλου φέροντος τὴν ἀγγελίαν τῆς μεγάλης ἥττης πρὸς Ἄτοσσαν τὴν Ξέρξου μητέρα εἰς τὰ Σοῦσα Ἡ ἀφήγησις ἄρχεται (Περσ. 353) ἀπὸ τῆς δολίας ἀγγελίας, ἣν ὁ Θεμιστοκλῆς ἔστειλε πρὸς τὸν Ξέρξην διὰ τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ Σικίννου, ἀγγέλλοντος τῷ βασιλεῖ ὅτι οἱ Ἕλληνες βουλεύονται νὰ δραπετεύσωσι τὴν ἐπερχομένην νύκτα ἐκ τοῦ κόλπου τῆς Σαλαμῖνος, ἔνθα ἐστρατοπέδευον μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ὑποχώρησιν αὐτῶν. Ὁ βασιλεὺς διατάσσει εὐθὺς πᾶσι τοῖς ἀρχηγοῖς τοῦ στόλου αὐτοῦ νὰ πλεύσωσι κατὰ δύο κινήσεις, ἵν' ἀποκλείσωσι τοὺς Ἕλληνας ἐντὸς τοῦ κόλπου, ὥστε πᾶσα ἀπόδρασις ν' ἀποβῇ αὐτοῖς ἀδύνατος.

Ὅταν ἡ νὺξ ἐπέλθῃ, εἶπε, νὰ τάξωσι πρῶτον μοῖραν νεῶν ἐν τρισὶ στοίχοις πρὸς φύλαξιν τῶν ἐξόδων καὶ τῶν ὁρμητικῶν τῆς θαλάσσης πόρων (τουτέστι τῆς πρὸς νότον ἐξόδου τῶν στενῶν τῆς Σαλαμῖνος), καὶ δεύτερον νὰ παρατάξωσιν ἄλλας κυκλοειδῶς περὶ τὴν νῆσον τοῦ Αἴαντος[26]. Ἀπειλεῖ δ' αὐτοῖς ὅτι, ἐὰν οἱ Ἕλληνες διαφύγωσι τὴν ἀπόκλεισιν καὶ δραπετεύσωσι, πάντες οἱ ναύκροι θὰ στερηθῶσι τῶν κεφαλῶν αὐτῶν. Νυκτὸς γενομένης, ἡ κίνησις προβαίνει καὶ αἱ Περσικαὶ νῆες πλέουσιν ἀδιαλείπτως σχεδὸν ὅλην τὴν νύκτα[27], τηροῦσαι τὰς ἑαυτῶν τάξεις καὶ ἐπιμελῶς φυλάσσουσαι τὴν προσδοκωμένην τῶν Ἑλλήλων ἀπόδρασιν. Ἡ δὲ ἀπόβασις εἰς Ψυττάλειαν μεγάλης δυνάμεως Περσῶν τῶν εὐγενεστάτων, καίπερ ἐνταῦθα ἀμνημόνευτος οὖσα, περιγράφεται ὅμως ἀλλαχοῦ[28]. Ὁ ποιητής, ἀπευθυνόμενος πρὸς ἀκροατάς, συνισταμένους τὸ πλεῖστον ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν παρόντες ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἢ συνεπολέμησαν ἐν αὐτῇ, δὲν μνημονεύει τοῦ ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν λεγομένου αἰτίου τῆς παραιτήσεως τῶν Ἑλλήνων τοῦ νὰ διεξαγάγωσι τὸ βούλευμα τῆς ὑποχωρήσεως αὐτῶν πρὸς τὸν Ἰσθμόν, ὅπερ αἴτιον ἦτο, ὅτι ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ τῶν Περσῶν δραπέται ἀνήγγειλαν αὐτοῖς ὅτι περιεκυκλώθησαν ὄντως δὲ σοφῶς λογιζόμενος ὁ ποιητής, παραλείπει πᾶσαν μνείαν τοῦ ἐπονειδίστου ἐκείνου βουλεύματος τῆς προτεραίας. Ὁ Αἰσχύλος περιγράφει ἔπειτα τὴν ματαίωσιν τῆς ἐλπίδος τῶν Περσῶν, καθ' ὅσον ἡ νὺξ προὐχώρει καὶ σημεῖον φυγῆς οὐδὲν ἐφαίνετο, ἔτι δὲ τὴν ἔκπληξιν αὐτῶν, ὅτε, ἡμέρας γενομένης, ἤκουσαν τοῦ πανηγυρικοῦ παιᾶνος,—τοῦ σημείου τῆς μάχης,—ᾀδομένου ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς ναυσὶν αὐτῶν καὶ μεγαλοφώνως ἀντηχοῦντος ἀπὸ τῶν λόφων τῆς Σαλαμῖνος[29]. Σὺν τῷ ἤχῳ τῆς σάλπιγγος οἱ Ἕλληνες προέβησαν εἰς συνάντησιν τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ βεβαίως ὑποτίθεται εἰσερχόμενος νῦν τὰ στενά, ὧν ἔξωθεν τὴν νύκτα ἐτάχθη. Ὡς δὲ οἱ Ἕλληνες πρὸς τὰ πρόσω ἔπλευσαν, ταχέως πάντες ἐκφανῶς ὤφθησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν[30]. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ δεξιὸν αὐτῶν κέρας προὐχώρει ἐν τάξει καλῇ, εἶτα δὲ σύμπας ὁ στόλος ἐτέθη εἰς κίνησιν· κραυγὴ δὲ μεγαλόφωνος ἐξέραγη ἀπὸ πασῶν τῶν νεῶν ὁμοῦ· «παῖδες Ἑλλήνων, προβαίνετε, ἐλευθεροῦτε τὴν πατρίδα ὑμῶν, ἐλευθεροῦτε τὰ τέκνα ὑμῶν, τὰς γυναῖκας ὑμῶν, τὰ ἱερὰ τῶν θεῶν τῶν πατέρων ὑμῶν, τοὺς τάφους τῶν προγόνων ὑμῶν· νῦν ὁ ἀγὼν ὑπὲρ πάντων». Ἡ ναυμαχία ἤρξατο εὐθὺς διὰ μιᾶς Ἑλληνικῆς νεώς (ἥτις ἀλλαχοῦ λέγεται ὅτι ἦτο τοῦ Ἀμεινίου, νεωτάτου ἀδελφοῦ τοῦ Αἰσχύλου), προσβαλούσης νῆα Φοινικικὴν καὶ τὰ ἔμπροσθεν ταύτης (her prow) συντριψάσης[31]· ἀπὸ δὲ τοῦ νῦν «ναῦς κατὰ νεὼς ἐνέβαλλε τὸ χαλκήλατον αὐτῆς ῥάμφος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡ ὁρμὴ (stream, ῥεῦμα) τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ ἀντεῖχεν, ἀλλ' ὅτε πλῆθος νεῶν συνεωθοῦντο ἐν τοῖς *στενοῖς* καὶ βοήθεια ἀλλήλοις οὐδεμία ὑπῆρχε, προσέπιπτον οὗτοι κατὰ τῶν ἰδίων πλοίων καὶ συνέτριβον τὰ ἐδώλια διὰ τῶν ἐμβόλων αὐτῶν»[32], ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες ὥρμων ἐπιτηδείως

23) Σχόλια εἰς Αἰσχ. Πέρσ. 429. Ἴων ἐν ταῖς Ἐπιδημίαις παρεῖναι Αἰ. σχύλον ἐν τοῖς Σαλαμινιακοῖς φησι· Ὁ Πλούτ. Περὶ τῆς ἐπ' ἀρετὴν προκ. 8. λέγει περὶ Αἰσχύλου ὅτι συνεκάθητο Ἴων, ἐν τοῖς Ἰσθμιακοῖς ἀγῶσι καὶ τῷ ἀγκῶνι ἐλαρρῶς ταῦτον νύξας, εἶπεν· «ὁ πεπληγὼς σιωπᾷ, οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσι». Ὁ Ἴων ἦτο βεβαίως νεώτερος τοῦ Αἰσχύλου ἡλικιώτης.

24) Παυσ. Α'. 14, 5, Αἰσχύλος. . . . δόξης ἐς τοσοῦτον ἥκων ἐπὶ ποιήσει καὶ πρὸ Ἀρτεμισίου καὶ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσας.

25) Βίος Αἰσχ. (Vita Aeschyli p. 2. edidit Dindorfius) «γενναῖος δὲ αὐτόν φασι καὶ μετσχεῖν τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης σὺν τῷ ἀδελφῷ Κυνεγείρῳ, τῆς τε ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας σὺν τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν Ἀμεινίᾳ, καὶ τῆς ἐν Πλατειαῖς· (Πλατειαῖς) πεζομαχίας».

26) Πέρσ. 364-368. Εὖ· ἢ, φλέγων ἀκτῖσιν ἥλιος χθόνα —λήξῃ. κνέφας δὲ τέμενος αἰθέρος λάβῃ,—τάξαι νεῶν στῖφος μὲν ἐν στοίχοις τρισίν,—ἔκπλους φυλάσσειν καὶ πόρους ἁλιρρόθους,—ἄλλας δὲ κύκλῳ νῆσον Αἴαντος περιξ.

27) Πέρσ. 382-383, καὶ πάννυχοι δὴ διάπλουν καθίστασαν —ναῦν ἄνακτες πάντα ναυτικὸν λεών.

38) Πέρσ 411-464.

29) Πέρσ. 384-394.

30) Πέρσ. 398 Ὅρα σημ. 6.

31) Πέρσ. 409-411. Ἡ μνημόνευσις τῆς Φοινικικῆς νεὼς ἐν στίχ 410 δεικνύει ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ναῦς ἦτο Ἀθηναία (Ἡροδ. η' 85). Ὁ Ἀμεινίας ὀνομάζεται ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου ὑπὸ τοῦ Διοδώρου καὶ ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Αἰσχύλου (ὅρα σημ 25). Ἀλλ' ὁ Πλούταρχος (Θεμ. 14) καλεῖ αὐτὸν Δεκελέα, ὁ δὲ Ἡρόδοτος (η', 84, 93), Παλληνέα, ἐν ᾧ ὁ Αἰσχύλος ἦτον Ἐλευσίνιος.

32) Πέρσ 412-416. τὰ πρῶτα μέν νυν ῥεῦμα Περσικοῦ στρατοῦ—ἀντεῖχεν· ὡς δὲ πλῆθος ἐν στενῷ νεῶν—ἤθροιστ', ἀρωγὴ δ' οὔτις ἀλλήλοις παρῆν, —αὐτοὶ δ' ὑφ' αὑτῶν ἐμβόλοις χαλκοστόμοις—πσίοντ', ἔθραυον πάντα κοπήρη στόλον.

κατ' αὐτῶν πανταχόθεν. Τὰ Περσικὰ πλοῖα ἐπείραθησαν ν' ἀπαλλαγῶσι διὰ φυγῆς, ἀλλ' ὁ στόλος αὐτῶν ἦτον ἐν ἐσχάτῃ ἀταξίᾳ, «τὰ σκάφη τῶν πλοίων ἀνετράπησαν καὶ τὸ ὕδωρ δὲν ἐφαίνετο πλέον, πεπληρωμένον ὂν ναυγίων καὶ θνητῶν πεφονευμένων· αἱ ἀκταὶ καὶ οἱ σκόπελοι ἦσαν πλήρεις νεκρῶν». Λέγεται ὅτι οἱ Ἕλληνες διέπειρον τοὺς Πέρσας ἐν τῇ θαλάσσῃ διὰ κωπῶν συντετριμμένων καὶ τεμαχίων ναυαγίων, «ὡς ἄνδρες διαπείρουσι θύννους». Ἡ νὺξ μόνη ἐπέθηκε τέλος τῇ σφαγῇ[33].

(ἀκολουθεῖ)

ΞΑΝΘΙΠΠΗ Ι. ΚΑΛΟΣΤΥΠΗ

ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ ΤΗΣ ΕΥΑΣ

(Συνέχεια ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ).

Πλὴν φεῦ! οὐδεὶς ἀποκρίνεται εἰς τὴν δέησίν των· μάτην ἀναμένουσι ν' ἀκούσωσι τὴν θείαν, τὴν ἁρμονικὴν φωνὴν τοῦ Δημιουργοῦ.

Μήπως εἶνε διὰ παντὸς καταδεδικασμένοι;

Ὄχι! ὑπάρχει ἔλεος. Ἀκούεται αἴφνης φωνὴ ἐσωτερικὴ λέγουσα αὐτοῖς: «Ἐλπίζετε». Καὶ ἰδοὺ νάρκη βαθεῖα καταλαμβάνει αὐτοὺς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν κλείονται. Καὶ εἶδον δραμα. Αἴγλη ὑπερφυσικοῦ φωτὸς καταυγάζει τὸν ὁρίζοντα, καὶ ἡ ἀχλὺς ἡ καλύπτουσα τὰ μυστήρια τοῦ μέλλοντος διασκεδάζεται πρὸ αὐτῶν. Ἀόρατος χεὶρ ἠμιεγείρει μίαν τῶν πτυχῶν τοῦ ἀδιαφανοῦς πέπλου τοῦ μέλλοντος, καὶ διὰ μέσου ζόφου πυκνοτάτου διακρίνουσιν ὡς ἐν σκιᾷ ὀνείρου μακρὰν πολὺ μακράν, ἀστέρα σελαγίζοντα ἐκθαμβωτικῶς καὶ καταυγάζοντα μέγα μέρος περὶ ἑαυτόν, ἔνθα διὰ πυρίνων χαρακτήρων ἐσημειοῦντο αἱ τύχαι τοῦ μέλλοντος. Ἀλλ' αὐτοῖς μία μόνη ἀποκαλύπτεται, ἡ τοῦ ἐλέους αὐτῶν....

Ἡ εὐσπλαγχνία καὶ ἀγαθότης τοῦ Κυρίου εἶνε ἄπειρος ὡς ἡ παντοδυναμία αὐτοῦ.

Ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς γυναικός, ἥτις πρωταίτιος ὑπῆρξε τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος μέλλει νὰ λάβῃ ὕπαρξιν ὁ φέρων τὴν ἐξιλέωσιν καὶ ἐξάγνισιν τοῦ ἁμαρτήματος τῶν πρωτοπλάστων τοῦ βαρύναντος ἐπὶ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος.....

IV

Καὶ βαδίζουσι βαδίζουσι πρὸς νότον καὶ ἀνατολάς. Φθάνουσιν εἰς τὴν νότιον Ἀμερικήν.

Καὶ διέρχονται τὴν γῆν τοῦ Πυρὸς καὶ ἔρχονται εἰς τὴν Παταγονίαν, παρέρχονται τὴν ἀχανῆ πεδιάδα τῆς Λαπλάτας, ὑπερπηδῶσι τὰς ἀγερώχους Ἄνδεις, καὶ διὰ τῆς Χιλῆς τοῦ Περοῦ καὶ τῆς Βολιβίας φθάνουσιν εἰς τὴν Βραζιλίαν.

Οἵα περικαλλὴς χώρα, ὁποία δαψίλεια ἐκλεκτῶν προϊόντων, οἷος πλοῦτος φύσεως, ὁποία διαύγεια ἀτμοσφαίρας!

Καὶ διατρέχουσι τὴν ἐρατεινὴν ταύτην χώραν, καὶ συναντῶσιν εὐρύχωρα ὀροπέδια, κοιλάδας τερπνάς, πλῆθος ποταμῶν μεγάλων καὶ μικρῶν, ἐν οἷς ὁ ἀπειρομεγέθης Ἀμαζόνιος κατέχει τὴν πρώτην θέσιν, καὶ εἰσχωροῦσιν εἰς δάση παρθένα, ἀτελεύτητα, ἐγκλείοντα ἐν τοῖς ἀδύτοις αὐτῶν τόσα μυστήρια, ὅσας καλλονὰς καὶ θέλγητρα, καὶ ὧν τὸ παρθενικὸν ἔδαφος δὲν ἐπάτησαν ποτὲ πλέον ἄλλοι πόδες καὶ ὧν τὴν μάγον ἁρμονίαν οὐδεὶς ἕτερος ὀφθαλμὸς πλὴν τοῦ τῶν πρωτοπλάστων ἐθεβήλωσεν εἰς τὸ ἑξῆς.

Καὶ βλέπουσι πετῶντα ὑπὲρ τὰς κεφαλάς των διὰ μέσου τῶν πυκνοτάτων καὶ εὐθαλῶν δένδρων πτηνὰ ἐξαίσια. Παραδείσια πτηνά, ψιττακούς, φασιανούς, κολύβρια μικκύλα καὶ μικροσκοπικά, θελκτικῶς χαρίεντα, δίκην πολυτίμων λίθων ἀπαστράπτοντα· ἀκούουσι ὑπὲρ τὸ μυστηριῶδες καὶ ὑποφρίσσον φύλλωμα, τὸν βόμβον ποικίλων ἐντόμων, περιστοιχίζονται ὑπὸ ἀπείρων χρυσαλλίδων ποικιλοχρώμων, παντοίου μεγέθους καὶ θαυμασίου κάλλους, περιιπταμένων εἰς τὸν ἀέρα, ἢ καθεζομένων ἐπὶ εὐωδῶν ἀνθέων. Καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὴν μακρὰν αὐτῶν πορείαν, μέσῳ τῶν δασῶν, τῶν κοιλάδων, τῶν πεδιάδων, ἔρρευσαν ἀφθονώτερα τὰ δάκρυα τῆς Εὔας.

Οἴμοι! ἦσαν πολλὰ τὰ θέλγητρα τῆς χώρας ταύτης, καὶ ὅμως πόσον ἀνώτεραι ἦσαν αἱ καλλοναὶ τοῦ Παραδείσου!

Καὶ ταῦτα διαλογιζομένη ἡ Εὔα θρηνεῖ πικρῶς, ἐν ᾧ ὁ Ἀδὰμ πλειότερον σκυθρωπάζει.

Καὶ ἀρχίζει πάλιν ἡ ἀνὰ τὴν Ὑδρόγειον πλάνη, ὡς ποινὴ ἐπιβεβλημένη.

Ἀνάγκη ν' ἀποτίσωμεν τὴν ποινὴν τῆς παρακοῆς, ψιθυρίζει ἡ Εὔα κλίνουσα μεθ' ὑποταγῆς τὴν ξανθὴν κεφαλήν, ἧς οἱ λελυμένοι χρυσοῖ πλόκαμοι κυματίζουν ὑπὸ τὴν ἀβρὰν θωπείαν τῆς μυριπνόου αὔρας.

Σπεύδουσι πρὸς βορρᾶν, διέρχονται τὸν Ἰσημερινὸν καὶ διὰ τοῦ Παναμᾶ τῆς Γουατεμάλας καὶ τοῦ θελκτικοῦ Μεξικοῦ, φθάνουσιν εἰς τὰς Ἡνωμένας πολιτείας καὶ σταθμεύουσι παρὰ τὰς γοητευτικὰς ὄχθας τοῦ μεγίστου τῶν ποταμῶν Μισσισιπῆ, πλησίον τοῦ ὁποίου πυκνότατα δάση ἐκτείνονται, μὴ ἔχοντα τέλος.

Καὶ ἀτενίζουσι μελαγχολικῶς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ φεῦγον, ἐν ᾧ περὶ αὐτοὺς φύσις θέλγουσα θάλλει. Καὶ ἀναμιμνήσκονται τῶν ποταμῶν τῆς Ἐδέμ.

Ὦ Γιών! ὦ Φισών! λέγει βαθυφώνως ὁ Ἀδάμ, θεῖοι τοῦ Παραδείσου ποταμοί, πόσον ὑπέρτεροι τοῦ ὄντως ὡραίου τούτου ποταμοῦ εἶσθε.

Ὦ Γιών, ὦ Φισών, προσφιλεῖς ποταμοί, ὦ! οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπανίδω τὰ κρυσταλλώδη ὕδατά σας. Οὐδέποτε πλέον θὰ ἀκολουθήσω διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς μαγευτικούς μαιάνδρους σας. οὐδέποτε πλέον θὰ ἠχήσῃ εἰς τὰ ὦτά μου ὁ γοητευτικὸς ψίθυρος τοῦ ῥεύματός σας· φεῦ! οὐδέποτε. Καὶ κλίνει περίλυπος τὴν κεφαλήν, ἐν ᾧ ἡ Εὔα θρηνεῖ πάντοτε πικρῶς, καὶ τὰ δάκρυά της συμμίγνυνται μὲ τὸ ὕδωρ τοῦ Μισσισιπῆ...

Καὶ καταλείπουσι τὰς Ἡνωμένας πολιτείας, διαπερῶσι πάσας τὰς βορείους χώρας ἔρχονται εἰς τὸν ἄνω Καναδᾶν, φθάνουσι μέχρι τοῦ βορείου πόλου, καὶ εἶτα διὰ τῶν εἰς τὸν Μέγαν παγωμένον Ὠκεανὸν νήσων φθάνουσιν εἰς τὴν Ἀλάσκαν καὶ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ ἔρχονται εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἀσίας. Διέρχονται δρομαίως τὴν Σιβηρίαν. ἀνέρχονται τὰ Οὐράλια ὄρη. Διαβαίνουσι τὴν Ῥωσσίαν ἔνθα συναντῶσι πληθὺν λευκῶν ἄρκτων, διέρχονται τὴν Γερμανίαν καὶ Αὐστροουγγαρίαν, καὶ φθάνουσιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον.

Καὶ ἐμποιεῖ αὐτοῖς αἴσθησιν ἡ φυσικὴ καλλονὴ καὶ ἡ θαυμασία ἄποψις τοῦ Βυζαντίου, ἀρέσκονται εἰς τὴν εὐθαλῆ φύσιν τῆς Μακεδονίας, εὑρίσκουσι τὸν Ὄλυμπον μεγαλοπρεπῆ καὶ ἡ παρ' αὐτῷ κοιλὰς τῶν Τεμπῶν θέλγει αὐτούς.

Διέρχονται τὴν στερεὰν Ἑλλάδα καὶ φθάνουσιν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὧν ἡ διαύγεια τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ γοητεύει αὐτούς. καὶ προκαλεῖ ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς Εὔας ἱλαρὸν μειδίαμα. Ἀναπαύονται ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου βράχου, ὃν ἐλάμπρυνον ὕστερον ὁ Παρθενὼν καὶ εὐλογοῦσι τὴν χώραν ταύτην τοῦ κάλλους καὶ τῆς σοφίας, τῆς δόξης καὶ τῆς ἐλευθερίας. Φεύγουσιν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τούτου ἀπετυπώθη ἔκτοτε τὸ ἱλαρὸν μειδίαμα τῆς Εὔας, ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης ἐτέθη ἔκτοτε ἡ σφραγὶς τοῦ κάλλους καὶ τῆς χάριτος.

Διαβαίνουσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἣν εὑρίσκουσι πλουσίαν καὶ περικαλλῆ, καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ πεδίον τῆς Ὀλυμπίας μένουσιν ὀλίγον ὅπως ἀνακτήσωσι δυνάμεις. Ἀτενίζουσι πέριξ μετὰ θαυμασμοῦ, καὶ στειρεύουσι πρὸς στιγμὴν τὰ δάκρυα τῆς Εὔας.

Ὦ! ἰδοὺ τόπος ἀνακραζουσι μετὰ θέρμης. ἄξιος διὰ κατοικίαν θεοῦ! καὶ ὅμως πόσον ὑπολείπεται τοῦ Παραδείσου!..

Καὶ ἀπέρχονται ἐντεῦθεν κόψαντες πρὸς ἀνάμνησιν θαλλὸν ἀγρίας ἐλαίας φυομένης παρὰ τὸν Κλάδεον, οὗ αἱ ὄχθαι ἐσκιάζοντο ὑπὸ πληθύος ροδοδαφνῶν. Ἐπισκέπτονται εἶτα τὰς εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος νήσους τῆς Ἑλλάδος καὶ μένουσιν καταμαγευμένοι ἐκ τῆς ροδοστεφοῦς Ζακύνθου καὶ τῆς σμαραγδίνης νήσου τῶν Φαιάκων.

V

Καὶ φεύγουσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, διαβαίνουσι τὴν ὡραίαν Ἰταλίαν, σταματῶσι παρὰ τὸν Τίβεριν, καὶ ἀνέρχονται τὸν Παλατῖνον λόφον, ἐφ' οὗ αἰῶνας ἔπειτα ἔμελλε νὰ ἱδρυθῇ τὸ Καπιτώλιον, ἡ ἀκρόπολις τῆς ἐνδόξου καὶ δαφνοστεφοῦς Ῥώμης.

Διέρχονται τὴν Γαλλίαν καὶ ἀκολουθοῦσιν ἐπὶ πολὺ τὸ ρεῦμα τοῦ Σηκουάνα, ὡς ἐὰν ἐγίνωσκον ὅτι περὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐπέπρωτο νὰ ἱδρυθῇ ποτὲ ἡ περικαλλεστέρα καὶ τερπνοτέρα πόλις τῆς ὑφηλίου· οἱ Παρίσιοι.

Διαπερῶσιν εἶτα τὴν ἐρατεινὴν Ἱσπανίαν καὶ διὰ τοῦ Γιβραλτὰρ μεταβαίνουσιν εἰς Ἀφρικήν. Διέρχονται τὰς βορείους αὐτῆς χώρας, ἀνέρχονται τὸν ὑπερύψηλον Ἄτλαντα, κατέρχονται εἰς τὴν Σαχάραν, ἧς ἡ ἀμμώδης ἐπιφάνεια καὶ ἡ ἀχανὴς ἔκτασις κουράζει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ εἰσδύουσιν εἰς τὰ παρθένα δάση τῆς Ἀφρικῆς, ὧν τὸ ἄγριον κάλλος προξενεῖ φόβον μᾶλλον ἢ τέρψιν.

Ὦ! ἡ ἀγρία αὐτῶν καλλονὴ δὲν ὁμοιάζει τὴν ἔρημον, τὴν γλυκεῖαν. τὴν ἀκτινοβόλον καλλονὴν τοῦ Παραδείσου, ἀλλ' ἔχει μᾶλλον τὴν καταπλήττουσαν καὶ φοβερὰν ὄψιν τοῦ Ἐρέβους!

Καὶ φεύγουσιν ἐκεῖθεν μὲ βεβαρυμένην τὴν καρδίαν, ἔρχονται εἰς τὰ νότια κράτη τοῦ Κόγγου καὶ τῆς Ὀττεντοτίας, καὶ εἶτα ἀναστρέφοντες διὰ τῆς Μοζαμβικῆς καὶ Ἀβυσσινίας φθάνουσιν εἰς τὴν εὔφορον Αἴγυπτον τὴν ἀρδευομένην παρὰ τοῦ Νείλου. Καὶ ἵστανται πρὸς στιγμὴν εἰς τὰς μαγευτικὰς ὄχθας τοῦ εὐεργετικοῦ τούτου ποταμοῦ, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ χώρᾳ ἔλλειψις δένδρων ἐμποιεῖ αὐτοῖς δυτάρεστον αἴσθημα, καὶ σπεύδουσι νὰ καταλίπωσι τὴν Ἀφρικήν, ἐν' ᾖ ὑπέφερον ἐκ τῆς μεγίστης θερμότητος. Ἵστανται πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἧς τὰ θέλγητρα νῦρρανον τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦ Ἀντιταύρου φθάνουσιν εἰς τὸ Ἀραράτ καὶ κατέρχονται εἰς τὴν Περσίαν. Ῥιπτουσι βλέμμα θαυμασμοῦ ἐπὶ τῆς πόλεως Σχιράζης τῆς ἐπὶ ὡραίας πεδιάδος πεπληρωμένης ροδώνων κειμένης, καὶ ἐχούσης θαυμάσιον κυανοῦν οὐρανόν, φθάνουσιν εἰς τὸ Ἀφγανιστὰν καὶ καταλήγουσιν ἀπηυδηκότες καὶ σκυθρωποὶ εἰς τὴν ἐπὶ ἀληθῶς ἐπιγείου Παραδείσου κειμένην Ἐράτην.

Καὶ πρώτην φορὰν ἀναπνέουσι μεθ' ἡδονῆς τὸν ἀέρα, καὶ ἀτενίζουσι πέριξ μετ' ἀνακουφίσεως, καὶ εὑρίσκουσι τὰ πάντα εἰς ἄκρον τερπνὰ καὶ θέλγοντα!....

Καὶ λέγει ὁ Ἀδὰμ τῇ συντρόφῳ αὐτοῦ.

Ἰδοὺ διήλθομεν ὁλόκληρον τὴν γῆν καὶ οὐδὲν εὕρομεν ἀνάξιον τῆς Ἐδέμ.

Ἀλλ' ἰδοὺ ἡ πεδιὰς αὕτη μεστὴ θελγήτρων καὶ καλλονῆς. Ὁ ὁρίζων εἶνε διαυγής, ἡ αὔρα μυρίπνους, ἡ γῆ ἐκτείνεται χλοερά, τὰ ἄνθη εἶνε περικαλλῆ καὶ εὐώδη, τὰ δένδρα παρέχουσι σκιὰν δροσεράν!...

Ἂς κλίνωμεν τὸ γόνυ καὶ εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ ὅτι ηὐδόκησεν, ὅπως εὕρωμεν ἐπὶ γῆς γωνίαν τινὰ τοῦ Παραδείσου.

Καὶ κατέπεσαν γονυπετεῖς, καὶ ηὐχαρίστησαν τὸν Θεόν, καὶ ἐνεκατέστησαν εἰς Ἐράτην.

Καὶ ἐγένετο ἡ Ἐράτη ἡ πρώτη κατοικηθεῖσα πόλις καὶ ἡ πρώτη καλλιεργηθεῖσα.

33) Πέρσ. 417-428.

Καὶ ἐνταῦθα μὲ τὸ πρῶτον μειδίαμα τοῦ πρωτοτόκου αὐτῆς υἱοῦ Κάϊν ἔπαυσαν τὰ δάκρυα τῆς Εὔας.

Ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ρεύσαντα δάκρυά της, ἡ γῆ περισυνέλεξε καὶ ἀπεταμίευσεν ἐπιμελῶς εἰς τὰ σπλάγχνα αὐτῆς εἰς αἰῶνας τοὺς ἅπαντας.

VI

Ὦ Σεῖς! οἵτινες φέρετε ἐπὶ τῶν ἀγερώχων μετώπων σας ἀπαστράπτοντα διαδήματα κατάστικτα ἐξ ἀδαμάντων

Ὦ Σεῖς! αἵτινες περιβάλλετε τὸν τράχηλον καὶ τοὺς βραχίονας δι' ἀδαμαντίνων κοσμημάτων!

Γνωρίζετε τί φέρετε πρὸς ἔνδειξιν τοῦ πλούτου καὶ τοῦ ἀξιώματός σας; Γνωρίζετε ποῖον ἱερὸν κειμήλιον φέρετε ἐφ' ἑαυτῶν πρὸς καλλωπισμόν, ἐπιδείξεως καὶ ἐκθαμβώσεως χάριν;

Φέρετε τὰ πρῶτα ἐπὶ γῆς χυθέντα δάκρυα

Τὰ δάκρυα τῆς Εὔας!

Ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἀξιώματός σας, ἐκ τοῦ βάθους τοῦ ἐγωϊσμοῦ σας, μὴ λησμονεῖτε τὰ δάκρυα τῶν ἀδικουμένων, τῶν ὀρφανῶν, τῶν πτωχῶν, ἐνθυμούμενοι *τὰ δάκρυα τῆς Εὔας*·

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

Λέξις σεπτή, ἱερά, ἀθάνατος. Λέξις σημαίνουσα θύελλαν φωτός, ἀκμῆς, κλέους, μεγαλείου. Ἀλλὰ νῦν, λέξις ψιλὴ καὶ σκελετώδης, ἣν ἡ ἀθανασία ἐλάξευσεν ἐπὶ τῶν βράχων τῆς Πνυκός, τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, συναπολιθώσασα αὐτὴν μετὰ τούτων. Τὸ πρᾶγμα αὐτό, ἡ σάρξ τῆς λέξεως, συνεξέπνευσε μετὰ τῆς τελευταίας πνοῆς τῆς ἀρχαίας Ἐθνικῆς ἡμῶν ζωῆς, ὑπὸ τὸ δόρυ τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ. Πιστεύοντες δὲ σήμερον, ὅτι συναγελαζόμενοι ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἐκείνων τόπων, συνεχίζομεν τὴν ἀρχαίαν πανήγυριν, ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ νεωτέρου πολιτικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ βίου, καὶ μάλιστα τοῦ νεωτέρου πνεύματος καὶ θρησκεύματος, ἀσεβοῦμεν κατὰ τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ ἀρχαίου Ἐθνισμοῦ μας, ὑβρίζομεν τὴν σεπτὴν λέξιν θέλοντες νὰ ἐνσαρκώσωμεν αὐτὴν ἐν τῷ νεωτέρῳ κόσμῳ. Αἱ πανηγύρεις, αἱ τελούμεναι σήμερον ἐπὶ τοῦ πτώματος τοῦ ἀρχαίου Κλέους, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἑνώσωσι τὴν ἀχλὺν τῆς πενιχρᾶς των ἀσημότητος πρὸς τὴν λαμπραύγειαν ἥτις ἠγλαϊσέ ποτε τοὺς τόπους ἐκείνους.

Ἀμυδρὰν σκιὰν ἐκ τοῦ ἐκπάγλου κολοσσοῦ τῆς μεγάλης πανηγύρεως ῥίπτομεν ἐπὶ τοῦ χάρτου τούτου.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων πρὸς τιμὴν καὶ λατρείαν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς, κατὰ Ἰούλιον τελουμένη εἶναι, τὸ μέγα καὶ πρώτιστον γεγονὸς τῆς Ἀττικῆς ἀρχαιότητος. Εἶναι ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐπισφράγισις τῆς πρώτης δέλτου τῆς πατρίου ἡμῶν ἱστορίας. Αἱ φυλαὶ τῆς Ἀττικῆς, αὐτοτελεῖς καὶ αὐτόνομοι κείμεναι σποράδην ἐν ἀενάῳ ἔχθρᾳ καὶ ἄνευ παντὸς συγχρωτισμοῦ, ἑκάστη μὲ τὸν ἴδιον αὐτῆς ἄρχοντα, τὸ ἴδιον πολίτευμα, τοὺς ἰδίους νόμους, διετέλουν κατὰ τὴν ἀρχέγονον ἐκείνην ἐποχὴν τῆς ἱστορικῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὑπάρξεως, ὁπότε ὁ μέγας γεννάρχης καὶ περικλεὴς τῶν Ἀθηνῶν ἄρχων Θησεύς, συνοικίσας τὴν Ἀττικήν, καὶ ὑπὸ τὴν δημοκρατικὴν τῶν Ἀθηνῶν αἰγίδα καθυποταξας πάσας τὰς ἀνὰ ταύτην φυλάς, λύσας τὴν αὐτονομίαν καὶ αὐτοτέλειαν ἑκάστης, ἤνοιξεν οὕτω νέαν τῆς ἱστορίας ἡμῶν περίοδον τὴν μεγάλην καὶ περίδοξον περίδοξον τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν ἀκμῆς γενόμενος ὁ κλεινὸς αὐτῆς πρωτεργάτης. Καὶ λόγῳ μὲν εἰς μνημόσυνον τοῦ μεγάλου τούτου γεγονότος, ἔργῳ δὲ ὅπως συνέχῃ ἐν ἀδιασπάστῳ δεσμῷ τὴν πολιτικὴν δύναμιν τοῦ νέου κράτους του, συνέστησε τὴν μεγαλοπρεπεστάτην ταύτην καὶ ἐπιφανεστάτην τῶν ἀρχαίων ἐθνικῶν ἡμῶν ἑορτῶν.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μέν, ἕνεκα τῆς φυσικῆς τῆς χώρας νηπιότητος ἡ ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων εἶχε τὸν χαρακτῆρα κόσμου εἰς τὴν ἀχλὺν τῆς βαρβαρότητος ἔτι ἕρποντος, ἀλλὰ μετὰ ἐνιαυτῶν καὶ αἰώνων παροδον, διϋλιζομένου δοημέραι καὶ ἀποκαθαιρομένου τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, καὶ ἀπομονουμένου ἐν τῷ λυκαυγεῖ τῆς προόδου του, καθ' ὅσον καὶ ἡ πολυανθρωπία τῆς Ἀττικῆς καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης ἀκμῆς πλοῦτος, ὑλικὸς καὶ ἠθικός, ἐξετείνοντο, καὶ ἡ ἑορτὴ ἐλάμβανεν ἐπισημότερον χαρακτῆρα, νέαι δὲ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτους μεταρρυθμίσεις ἐπηνέγκοντο, τῶν ἀρχόντων ἐναμίλλως πρὸς τοῦτο φιλοτιμουμένων, νέοι ἀγῶνες εἰς τοὺς ἀρχικῶς εὐαρίθμους προσετίθεντο καὶ ἐπιφανέστερα ἆθλα καὶ κλέος ἀνέμενον τοὺς ἀθλητὰς τοῦ Πυριχίου καὶ τῆς Πάλης καὶ τῆς Ὀρχήσεως καὶ τῆς Λαμπαδηδρομίας. Ἕως οὗ τέλος ἐπὶ Περικλέους, ἐν τῷ ὀργασμῷ ἐκεῖνῳ τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν ἀκμῆς καὶ τῆς προόδου, καὶ ἡ τελετὴ τῶν Παναθηναίων προήχθη εἰς τὸ ἔκπαγλον τῆς ἐπισημότητος καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας. Ἦσαν δὲ δύο κατηγοριῶν τὰ Παναθήναια. Τὰ Μικρὰ καὶ τὰ Μεγάλα Καὶ τὰ μὲν μικρὰ τὰ ἀρχαιότερα καὶ κατ' ἔτος τελούμενα ἦσαν στενοτέρας σημασίας συνιστάμενα εἰς εὐαρίθμους ἀγῶνας καὶ ἐν μικρῷ κύκλῳ Ἀθηναίων μόνον τελούμενα. Κατὰ τὰ μεγαλα ὅμως, κατὰ τετραετίαν ἑορταζόμενα, πᾶσαι αἱ φυλαὶ καὶ πόλεις καὶ κῶμαι τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν νήσων καὶ τῶν ἀποικιῶν, καὶ τῶν συμμάχων χωρῶν δι' ἀντιπροσώπων, καὶ ἐκ παντὸς πέρατος, μέχρις οὗ ἐξικνεῖτο ἡ ἀνταύγεια τῆς Ἀθηναίας ἀκμῆς, προσήρχοντο πανδημεὶ καὶ ἑορταστικῶς, κατὰ μυριάδας εἰς τὴν παγκόσμιον ταύτην πανήγυριν, κομίζουσαι τῇ θεᾷ τὸν φόρον των, ἑκάστη ἀνὰ βοῦν, καὶ αἱ μέν, μέτοικοι (ἤτοι ἐπαρχιώτισαι) γυναῖκες, ὑδρίας ὕδατος καὶ μέλιτος διὰ τὰς χοὰς καὶ σκάφας μετὰ προσφορῶν οἱ δὲ γέροντες θαλλοὺς ἐλαίας, αἱ δὲ κόραι ἄνθη ἐν κανίστροις καὶ πολυτίμους προσφορὰς ἐπὶ ταῖς θυσίαις. Τότε ὁ Κῆρυξ καταρχόμενος τῶν ἑορτῶν ηὔχετο τῇ Πολιούχῳ καὶ τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων, ἀπὸ δὲ τῶν Μηδικῶν καὶ ὑπὲρ τῶν Πλαταιέων, μεθὸ ἐθύοντο αἱ πολυτελεῖς ἑκατόμβαι, ἐν μέσῳ τῶν εὐ-

φημιῶν τοῦ παρισταμένου ἀπείρου πλήθους, εἰς ὃ διενέμοντο τὰ ἐξ αὐτῶν κρέα. Ἀκολούθως, κατὰ τάξιν ἡμέρας, ἥτις δυσχερὲς νὰ ὁρισθῇ, ἐτελοῦντο οἱ μεγαλοπρεπεῖς καὶ παντοειδεῖς ἀγῶνες, ἱπποδρομίαι, ἁρματοδρομίαι πεζοδρομίαι, γυμνικοὶ καὶ ὀρχηστικοὶ ἀγῶνες, ὁ Πυρρίχιος χορὸς καθ' ὃν νεανίαι πολεμισταί, περιβεβλημένοι τὴν στολὴν καὶ πανοπλίαν των παρίστων ἐν χορῷ τὸν πόλεμον τῆς Ἀθηνᾶς κατὰ τῶν Τιτάνων, λαμπαδηδρομίαι, ποιητικὰ καὶ μουσικὰ ᾠδῆς, αὐλοῦ καὶ κιθάρας ἀγωνίσματα, καὶ τραγωδιῶν διδασκαλίαι καὶ ῥαψωδιῶν ὁμηρικῶν ἀπαγγελίαι, καὶ ὅ,τι τέλος ἠδύνατο νὰ ἀναδείξῃ τὸν *ἄνθρωπον* ἐν πάσῃ τῇ ἁρμοζούσῃ αὐτῷ ἀξιοπρεπείᾳ. Εἰς δὲ τὸν νικητήν, τὸν εὐτυχήσαντα νὰ εὐφημηθῇ ὑπὸ τοῦ κολοσσοῦ ἐκείνου τοῦ τελειοτάτου τῶν πολιτισμῶν, δὲν ἤρκει τὸ μέγιστον τοῦτο τῶν ἄθλων, ἀλλὰ τῷ ἐδίδετο ἀμφορεὺς ἐλαίου καὶ στέφανος ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἱερᾶς τῆς Ἀθηνᾶς ἐλαίας, τῆς μυθολογουμένης ὡς φυείσης δῆθεν, ἐκ τῆς ὀπῆς ἣν ἤνοιξεν ἡ Τρίαινα τοῦ Ποσειδῶνος ἐγκαθιδρυθέντος παρὰ τῇ πολιούχῳ θεᾷ καὶ συμμαχήσαντος αὐτῇ, εἰς σημεῖον διαρκοῦς εἰρήνης. Μύθος εὐφυὴς ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἕνωσιν τῶν φυλῶν τῆς Ἀττικῆς.

Ἀλλὰ τὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἐπισημότητος ἦτο ἡ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τελουμένη πανδήμως τελετὴ ὑπὸ σύμπαντος τοῦ προσελθόντος πλήθους, κομίζοντος εἰς τὴν θεὰν τοῦ Παρθενῶνος τὸν ἐτήσιον περιβόλαιον *πέπλον*, πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ παλαιοῦ. Τὸν πέπλον τοῦτον, τὸ μέγιστον καὶ ἱερώτατον ἀνάθημα τῆς λατρείας τοῦ εὐγενοῦς ἐκείνου λαοῦ. ὕφαινον καὶ κατεκόσμουν χρυσῷ καὶ γραφαῖς, εἰκονιζούσαις τὴν νίκην τῆς θεᾶς κατὰ τῶν Τιτάνων, παρθένοι, αἱ *ἐργαστίραι* λεγόμεναι, ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερουσῶν Ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ἐκλεγόμεναι, ἐπὶ ἐνέα δὲ μῆνας συνεχῶς περιωρισμέναι ἐν τῷ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ναῷ τῆς θεᾶς, καὶ διαρκῶς λευχειμονοῦσαι, μέχρι τῆς περατώσεως αὐτοῦ, κατὰ τὰς παραμονὰς ἀκριβῶς τῆς ἑορτῆς. Τότε ἀνεπετάννυον αὐτόν, ὡς ἱστίον, ὅπως γένηται καταφανής, ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ πλοίου, ὅπερ ἐτηρεῖτο παρὰ τὸν Ἄρειον Πάγον, καὶ διὰ τούτου, διὰ μηχανῶν κινουμένου, ἔφερον τὸν πέπλον ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλ' ἦτο ἔκπαγλον τὸ θέαμα τῆς μεγαλοπρεπεστάτης ἐκείνης πομπῆς. Πᾶσαι αἱ συνελθοῦσαι ἀπὸ περάτων μυριάδες, προηγουμένων τῶν Ἀρχόντων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐν τέλει ἐν στολῇ ἐπισήμῳ, καὶ τῶν μὲν γερόντων πάντων κρατούντων ἐν χειρὶ κλάδον ἐλαίας, τῶν δὲ μετοίκων γυναικῶν, φερουσῶν ἐπ' ὤμων τὰς ὑδρίας ὕδατος καὶ μέλιτος, τῶν δὲ νεανίδων λευχειμονουσῶν καὶ ἄλλων μὲν σκιαζουσῶν αὐτὰς διὰ σκιαδίων, ἄλλων δὲ φερουσῶν τὰ κανᾶ τὰ περιέχοντα πολυτίμους τῇ θεᾷ προσφορὰς καὶ ἄνθη, τῶν δὲ νεανιῶν ἐνόπλων καὶ τῶν παίδων ψαλλόντων ὕμνους, καὶ τέλος τῶν μὲν πεζῶν, τῶν δὲ ἐφίππων, καὶ ἄλλων ἐφ' ἁρμάτων, πάσης ταύτης τῆς πομπῆς ἐν ἐπιβλητικότητι καὶ μεγαλείῳ ἀκμῆς καὶ πλούτου βραδυπορούσης ἀνήρχοντο διὰ τῶν κεντρικωτέρων τῆς πόλεως μερῶν, ἔχοντες τὴν πεπλοφόρον ναῦν εἰς τὸ μέσον μέχρι τοῦ παρὰ τὴν Ἀκρόπολιν ναοῦ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, ὅθεν, ἐπιτροπὴ ἀποβάλλουσα τὸν πέπλον, ἀνήρχετο καὶ παρέδιδεν αὐτὸν τῇ ἱερείᾳ τῆς θεᾶς.

Τὴν νύκτα τέλος τῆς τελευταίας ταύτης ἡμέρας τῆς ἐπὶ 20ήμερον διαρκούσης ἑορτῆς, ὅλον ὡσαύτως τὸ πλῆθος τῶν συνελθόντων ἐτέλει τὴν λαμπρὰν λαμπαδηδρομίαν, καθ' ἣν, φέροντες λαμπάδας ἀνημμένας, ἔτρεχον πάντες ὁμοῦ, καταλαμβάνοντες τὸν ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Προμηθέως μέχρι τῶν Πυλῶν τῆς πόλεως χῶρον, καὶ νικητὴς ἐθεωρεῖτο ἐκεῖνος οὗ ἡ λαμπὰς ἐσβέννυτο τελευταία πασῶν.

Τοιουτοτρόπως, διὰ τῆς τελευταίας ταύτης τελετῆς ἔληγεν ἡ μεγαλοπρεπεστάτη καὶ ἐπιφανεστάτη τῶν ἀρχαίων ἡμῶν Ἐθνικῶν πανηγύρεων. Πλήν, φεῦ! στιγμιαία ἦτο ἡ ἔκλαμπρος ἐκείνη λαμπηδὼν τῆς θαυμασιωτέρας τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀκμῆς, ἀπέναντι τῶν αἰώνων τῶν ἐπακολουθησάντων ζοφωδῶν καὶ σεσαλωμένων. Αἱ συμφοραί, αἵτινες κατεσπάραξαν τὸν Ἐθνισμὸν ἡμῶν ἔκτοτε, δὲν ὤφειλον βεβαίως νὰ σεβασθῶσι τὰ σεπτὰ καὶ περικλεῆ μνημεῖα τῆς ταφείσης ἀκμῆς του. Ὅτε δὲ μετ' οὐ πολὺ ἀπώλεσε τὸν ἐλεύθερον καὶ αὐτόνομον πολιτικόν του βίον, συνεξέλιπον μετ' αὐτοῦ καὶ αἱ τελεταί του καὶ οἱ ἀγῶνες, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀναγνωρισθῶσιν ὡς ἐθνικοὶ οἱ νόθοι καὶ φαῦλοι τῆς Ῥωμαιοκρατίας κῶμοι, εἰς οὓς κατήντησαν, ἀλλ' οὐδ' ἦτο ἐπίσης δυνατόν, μετέπειτα, ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς ὁπωσοῦν ἀνακύψεώς του νὰ συναναχθῇ καὶ τὸ πάλαι μεγαλεῖον τῶν δημοσίων τελετῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αἴγλῃ τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τὴν δουλείαν τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος.

Ε. Ι. Εὐστρατιάδης

ΑΠΑΤΗΛΗ ΛΥΧΝΙΑ

Ἐν νεοδμήτῳ οἰκίᾳ τῆς συνοικίας Νεαπόλεως, κατῴκει ἡ οἰκογένεια Χράπα, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ κ. Μαθιοῦ Χράπα, ἀρχαίου παντοπώλου, τῆς συζύγου του κ. Λεμονιᾶς, καὶ τῆς δεσποινίδος θυγατρός των Ὄλγας, ἐπιδόξου νύμφης

Ἡ οἰκογένεια εἶχεν ἤδη ἐγερθῇ τῆς τραπέζης.

Ἡ δεσποινὶς Ὄλγα ἀκολουθοῦσα τὰς μητρικὰς συμβουλάς, ἐβοήθει τὴν ὑπηρετριαν περὶ τὴν ἀποκομοιδὴν τῶν ἐπιτραπεζίων σκευῶν καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ ἐστιατορίου διευθέτησιν.

Ἡ μήτηρ κατέγραφεν ἤδη ἐν τῷ βιβλίῳ της τὰ ἔξοδα τῆς ἡμέρας καὶ ὁ κ. Χράπας ἐξηπλωμένος ἐπὶ ἀναπαυτικοῦ *καναπὲ* ἀνεγίνωσκεν ἀπλήστως ἐν ταῖς ἑσπεριναῖς ἐφημερίσι τὰ τῶν βουλευτικῶν συνδυασμῶν Ἀττικῆς. Ἡ χαριτωμένη αὕτη τριὰς μετὰ τὸ γεῦμα δὲν μετέβαινεν εἰς τὴν αἴθουσαν· ἡ αἴθουσα ἐχρησίμευε μόνον διὰ τὰς ἑκάστοτε ἐπισκέψεις καὶ τὴν ὡρισμένην *ἡμέραν τῆς ὑποδοχῆς*, διότι καὶ ἡ οἰκογένεια

Χράπα εἶχεν ὁρίσῃ τὴν πέμπτην ὡς ἡμέραν ὑποδοχῆς· τὰς ἐπιλοίπους τῆς ἑβδομάδος ἡμέρας τὰ ἔπιπλα ἦσαν ἐπιμελῶς κεκαλυμμένα διὰ σινδονῶν, ὅταν δ' ἐξ ἀνάγκης διήρχοντο τὴν αἴθουσαν ἐβάδιζον ἀκροποδητεὶ φόβῳ μὴ καταστραφῇ ὁ τάπης.

Ἐκ τούτου ὅμως δὲν πρέπει νὰ συμπεράνῃ τις ὅτι ὁ κ. Χράπας ἦτο φυλάργυρος· ἀπ' ἐναντίας ἀρκούντως ἐλευθέριος, καίτοι τὴν οὐχὶ εὐκαταφρόνητον περιουσίαν του ἀπέκτησεν ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου του τεσσαράκοντα ὅλα ἔτη ἀνενδότως ἐργαζόμενος. Εἶχε μόνον καὶ αὐτὸς τὰς ἰδιοτροπίας του· ἐπειδὴ δὲ δὲν συνείθισε νὰ διαιτᾶται ἐν αἰθούσαις, ἐπεφύλαττε τὴν ἰδικήν του, ἣν πλουσίως διεσκεύασεν ὅτε ἠγόρασε τὴν ἐν Νεαπόλει οἰκίαν, διὰ τοὺς ἐπισκέπτας.

Τὰ ἰσόγαια τῆς οἰκίας συνίσταντο ἐκ δύο μαγαζείων, εἰς τὸ βάθος δὲ τῆς μεγάλης αὐλῆς εἶχεν ἀνεγείρῃ δωμάτιά τινα διὰ τοὺς φοιτητάς, ἅτινα σχεδὸν διαρκῶς ἔμενον κενὰ ὡς ἐκ τοῦ ἀπομεμακρυσμένου τῆς ὁδοῦ ἐφ' ἧς ἔκειτο ἡ οἰκία.

Τρὶς ἤδη εἶχον ζητήσῃ εἰς γάμον τὴν μονογενῆ θυγατέρα των, ἀλλ' ἐδείκνυντο δύσπιστοι φρονοῦντες, καὶ δικαίως, ὅτι οἱ προσερχόμενοι μνηστῆρες δὲν ἠρῶντο τῆς θυγατρός των, ἀλλὰ τῆς ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων δραχμῶν προικός της, τῆς πατρικῆς οἰκίας καὶ τῶν μετὰ θάνατον ἑτέρων διακοσίων χιλιάδων.

Ἤθελον νὰ ἐκλέξωσι μετὰ φρονήσεως καὶ ἀσφαλῶς. Καὶ ἐν τούτοις ἔσπευδον ποθοῦντες τὴν ἀπόκτησιν ἐγγόνων.

Ἡ δεσποινὶς Ὄλγα περαιώσασα τὰς ἐργασίας της ἔμεινεν ἐν τῷ ἑστιατορίῳ μετὰ τῶν γονέων της ἐπιδοθεῖσα εἰς τὴν ἀνάγνωσιν γαλλικοῦ μυθιστορήματος.

Οἱ δύο σύζυγοι ὅτε ἡ θυγάτηρ των ἐφαίνετο βεβυθισμένη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἀντήλασσον λέξεις τινὰς μυστηριωδῶς καὶ ταπεινῇ τῇ φωνῇ· ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἡ Ὄλγα ἤγειρε τὴν κεφαλήν της ἐσίγων ἢ ἤλλασσον θέμα ὁμιλίας.

Περὶ τὴν ἑνάτην καὶ ἡμίσειαν καὶ οἱ τρεῖς ἐσίγησαν ἀναμένοντές τι· τὸ τί τοῦτο ἦσαν βήματα σταθερὰ καὶ κανονικὰ ἐν τῇ αὐλῇ. Οὐδὲν εἶπον, ἀλλὰ πάντες ἐσκέφθησαν: «Ἦλθεν».

Εὐθὺς ἀμέσως ἡ Ὄλγα ἀποχαιρετήσασα τοὺς γονεῖς της ἀπῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της.

— Τί τακτικὸς ποὺ εἶνε! εἶπεν ὁ πατὴρ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς θυγατρός του.

— Καλὲ τί λόγος, λαμπρὸ παιδί, προσέθηκεν ἡ μήτηρ.

Μετὰ μικρὸν εἰσῆλθεν ἔνεκεν ἐργασίας ἡ ὑπηρέτρια εἰς τὸ ἑστιατόριον.

— Ἦρθε, ἔ; ἔσπευσε νὰ ἐρωτήσῃ ὁ κ. Χράπας.

— Ναὶ ἦρθε· σήμερα τὸ πρωὶ πάλι μοῦδωσε τὸ *τενεκέ* του καὶ τἀγόρασα πετρέλαιο!

— Πᾶ νὰ χάσω τὸ νοῦ μου! ἀνέκραξεν ἡ κ. Λεμονιά.

Ὁ κ. Χράπας ὑπεγερθεὶς ἀνεσήκωσε τὸ παραπέτασμα καὶ εἶδε τὸ παράθυρον ἑνὸς τῶν ἐν τῇ αὐλῇ δωματίων κατάφωτον.

— Τὴν ἄναψε ἀμέσως! εἶπε.

— Τί προκομμένο παιδί! ἀνεφώνησεν ἡ κ. Χράπα. Αὐτὴ τὴ λάμπα του τὴν εἶδες ἐσύ, Μαρία; ἠρώτησε τὴν ὑπηρέτριαν.

— Ναί, τὴν εἶδα μιὰ μέρα ποῦ τῆς ἔκαβε τὸ φυτίλι, εἶνε γιαλένια κέχει ἕνα μεγαλο-μεγάλο *γλόμπο!*

— Αὐτ' εἶνε λάμπα γιὰ μελέτη, κυρά μου! ἀνέκραξεν ὁ κ. Χράπας. Νά!..... νά!..... τὸν βλέπω..... ἄνοιξε τὸ παράθυρό του..... ἄναψε *τσιγάρο*....

— Θὰ τὸ πιῇ πρῶτα καὶ ἔπειτα θὰ καθίσῃ στὸ διάβασμα. Αὔριο, Μαρία, νὰ τοῦ πῇς νἄρθῃ νὰ ὑπογράψῃ τὸ συμβόλαιο γιὰ τὸ δωμάτιο.

Μετὰ μίαν ὥραν ἅπασα ἡ οἰκία ἦτο βεβυθισμένη εἰς βαθὺ σκότος, ἐκτὸς τοῦ μικροῦ ἐκείνου ἐν τῇ αὐλῇ παραθύρου, οὗτινος αἱ ῥωγμαὶ ἐφαίνοντο μέχρι πρωΐας πεφωταγωγημέναι.

Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου εἰσελθοῦσαι ἐν τῷ δωματίῳ τῆς αὐλῆς ἀφύπνισαν τὸν Νιόνιον Κεφαλίδην, ὅστις ἐγερθεὶς τῆς κλίνης του ἔσπευσε νὰ σβέσῃ τὴν λυχνίαν του. Παρετήρησεν ὅτι ἐφώτιζεν ἔτι θαυμασίως.

— Μὲ τὴν ἐφεύρεσιν αὐτήν, εἶπε, εὑρῆκα τὴν ἡσυχία μου ἀπὸ τοὺς λωποδύτες!

Διηυθετησε τὰ ἐν τῷ δωματίῳ του, ἤνοιξε τὸ παράθυρον καὶ παρετήρησεν ἄνευ περιεργείας τὰ ἐν τῇ αὐλῇ. ἐξῆλθε καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸ γραφεῖον του, διότι καίτοι φοιτητὴς τῆς νομικῆς, εἰργάζετο καὶ ἔν τινι τῶν ἐνταῦθα πιστωτικῶν καταστημάτων ἐξ οὗ ἀπελάμβανεν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα δραχμὰς μηνιαίως

Ὅτε ἡ ὑπηρέτρια κατὰ συμβουλὴν τῆς κυρίας της, τῷ εἶπε ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπογράψῃ τὸ συμβόλαιον τῆς ἐνοικιάσεως τοῦ δωματίου, ἀπήντησεν:

— Καλά, ἔρχομαι τὸ βραδυ καὶ βρίσκω τὸν κυριό σου.

Καὶ ἀνεχώρισε μὴ σκευθεὶς νὰ μεταστρέψῃ τὴν κεφαλήν του. Ἐὰν ἔστρεφε πρὸς τὰ ὀπίσω θὰ ἔβλεπεν εἰς τὸ παράθυρον τῆς δεσποινίδος Ὄλγας, ὡραίαν νεάνιδα ἀτενῶς καὶ συμπαθῶς προσβλέπουσαν αὐτόν, καὶ ἐὰν ἤκουε τὰς ἐκφυγούσας τῶν χειλέων της λέξεις, ὦ! βεβαίως θὰ ἐσκίρτα ἐκ χαρᾶς ἡ καρδία του.

— Τί ὡραῖος νέος! ἐψιθύρισεν ἡ δεσποινὶς Ὄλγα.

Ἐν τῷ γραφείῳ, οἱ φίλοι του τὸν ἠρώτησαν ἐὰν ἦτο εὐχαριστημένος ἐκ τῆς νέας του κατοικίας.

— Λαμπρά! πολὺ ἥσυχο σπῆτι, ἔπειτα γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ ἔχω καὶ τὴ λάμπα μου ἀναμμένη ὅλη τὴ νύκτα.

Τὸ ἑσπέρας μετὰ τὸ δεῖπνον ἐπανερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιόν του ἀνῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰδιοκτήτου του χαριν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἰδιωτικοῦ συμβολαίου, δι' οὗ τοὐλάχιστον ἐνόει νὰ ἐξασφαλίζεται ὁ κ. Χράπας. Οὔτε κἂν ὑπωπτεύετο ὅτι διήγειρεν ἔν τινι βαθμῷ τὴν περιέργειαν τῶν τριῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.

Τὸν εἰσήγαγον ἐν τῇ ἐπίτηδες λαμπρῶς πεφωταγωγημένῃ αἰθούσῃ. Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Χράπα, εὑρισκόμενοι ἤδη ἐν αὐτῇ καὶ ἡ δεσποινὶς Ὄλγα ὄπισθεν παρακειμένης θύρας ἱσταμένη καὶ ἀκούουσα, εἶδον καὶ ἐπείσθησαν ὅτι ἦτο ἀρκούντως εὐγενὴς καὶ ἐξαίρετος νέος.

Τὸν ἐξήτασαν λεπτομερῶς περὶ τοῦ βίου του, τῶν ἐργασιῶν του καὶ τῆς ἐν Ζακύνθῳ διαμενούσης οἰκογενείας του. Ὁ κ. Χράπας τὸν συνεχάρη διὰ τὴν ἐπιμέλειάν του, ἡ δὲ κ. Χράπα τὸν συνεβούλευσε νὰ φροντίζῃ πλειότερον περὶ τῆς ὑγείας του.

Τοὺς ηὐχαρίστησε ἔκπληκτος διὰ τὰς τοσαύτας περιποιήσεις, ὑπέγραψε τὸ ἰδιωτικὸν συμβόλαιον καὶ κατῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον του ἐν ᾧ ἔλαμψε πάλιν μέχρι τῆς πρωΐας ἡ μυστηριώδης λυχνία του.

Μετὰ παρέλευσιν μηνός, ἡ περιέργεια τῆς οἰκογενείας Χράπα ἔφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω. Ὡμίλουν ἤδη περὶ αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς θυγατρός των.

Ἡ λυχνία τοῦ Νιόνιου ἐγένετο ἀφορμὴ ὥστε διαρκῶς νὰ ὁμιλῶσι περὶ τοῦ κυρίου της. Ἄλλοτε, ἔλεγον, ὅτι εἰργάζετο κατ' οἶκον ἰδιαιτέρως ὅπως βοηθῇ τοὺς γονεῖς του ἄλλοτε τὸν ἐφαντάζοντο σορόν, ἐρευνητήν, μέλλοντα εὑρεγέτην τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ὁ κ. Χράπας ἀνέκραζε:

— Καὶ εἶδες τί κρᾶσι ποὺ τὴν ἔχει! Γιὰ φαντάσου νὰ μὴν κοιμᾶται ὅλη τὴ νύκτα κἔπειτα νἄχῃ ἕνα τέτοιο παρουσιαστικό!

Διότι, μεθ' ὅλην τὴν ἀϋπνίαν τῆς λυχνίας του, ὁ Νιόνιος εἶχε καλῶς τὴν ὑγείαν. Νέος τόσῳ ἰσχυρᾶς κράσεως, τόσῳ πεπαιδευμένος δὲν ἦτο ὁ ἁρμόζων σύζυγος διὰ τὴν δεσποινίδα Χράπα;

Ἐπὶ τῆς σκέψεως ταύτης τῶν γονέων δὲν ἐζητήθη ἡ γνώμη τῆς δεσποινίδος Ὄλγας· διότι καὶ αἱ ἀϋπνίαι τῆς θαυματουργοῦ λυχνίας οὐδόλως τὴν συνεκίνουν· ἐν τούτοις, εὕρισκε πρόφασίν τινα ὅπως κατέρχεται εἰς τὴν αὐλὴν ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν εἰσήρχετο ἢ ἐξήρχετο ὁ κάτοικος τοῦ ἐν αὐτῇ δωματίου. Ἐπέστρεφεν ἑνωρὶς μὴ ἔχων τἀναγκαιοῦντα χρήματα ὅπως διανυκτερεύῃ ἐν τῷ *Βαριετέ*.

Ἐπὶ τέλους, ἡ δεσποινὶς Ὄλγα, ἥτις ἐφαίνετο πολὺ ἐνδιαφερομένη ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦς σπουδαστοῦ, εἶπεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν μητέρα της:

— Μαμά, ὁ κ. Νιόνιος θὰ στενοχωρῆται πολὺ μόνος του κάθε βράδυ.....

Ἡ κ. Χράπα ἐνόησεν ἀμέσως· μεταβᾶσα δὲ παρὰ τῷ συζύγῳ της:

— Μαθιέ, τῷ εἶπε, ἡ καρδιὰ τῆς κόρης μας ἄρχισε νὰ κτυπᾷ γιὰ τὸ νέο!.....

Ἡ κατάπληξις τοῦ Νιόνιου ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον, ὅτε ἡμέραν τινὰ προσεκλήθη παρὰ τῆς οἰκοδεσποίνης ὅπως τὸ ἑσπέρας τιμήσῃ τὴν συναναστροφὴν διὰ τῆς παρουσίας του.

Ἦλθε, ἐφάνη θελκτικὸς καὶ ἐτραγούδησε συνωδευθεὶς διὰ κλειδοκυμβάλου ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Ὄλγας, ἥτις τοῦ ἤρεσεν. Ἡ κ. Χράπα ἐδυσπίστει εἰς τὰ ὦτα της· ὁ νέος αὐτὸς ὁ τόσῳ σοβαρός, ἐργατικὸς καὶ ἀκαταπόνητος ἐγνώριζε νὰ τραγουδῇ! Εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της παρίστατο ὡς ἥρως μυθιστορήματος. Καὶ παρετήρει διὰ τοῦ αὐτοῦ μητρικοῦ βλέμματος τὸν ἀοιδὸν καὶ τὴν θυγατέρα της. Ὁ κ. Χράπας ἐξηκολούθει ἐπαναλαμβάνων τὴν σχεδὸν στερεότυπον φράσιν του.

— Πολὺ γερὴ κρᾶσι θἄχῃ αὐτὸ τὸ παιδί!

Ἐπίστευεν ἐν τούτοις ὅτι μετὰ τὴν μικρὰν αὐτὴν οἰκογενειακὴν ἑορτὴν τὸ παράθυρον τοῦ Νιόνιου θὰ ἔμενε σκοτεινὸν τοὐλάχιστον ἐπὶ μίαν νύκτα.

Ἀλλά, καὶ τὴν νύκτα ἐκείνην, ὡς καὶ τὰς προηγουμένας, ἡ θαυματουργὸς λυχνία, ἐφώτισε τὸ παράθυρον τοῦ ἀκαταπονήτου σπουδαστοῦ.

Ἡ δεσποινὶς Ὄλγα ἐκοιμήθη εὐτυχὴς καὶ εἶδεν ὄνειρα εὐχάριστα.

Τὴν πρώτην πρόσκλησιν ἐπηκολούθησε δευτέρα, τρίτη, πλῆθος ἄλλων. Ἡ Ὄλγα καὶ ὁ Νιόνιος ἔμαθον δυωδίας καὶ ἔπαιζον à quatre mains· μετέβησαν μάλιστα ἑσπέραν τινὰ οἰκογενειακῶς καὶ εἰς τὸ Νέον θέατρον.

Ἐν τούτῳ, ὁ κ. Χράπας συνέλεγε ἐμπορικῶς πληροφορίας περὶ τοῦ ἐνοικιαστοῦ του· ἔμαθεν ὅτι ὁ κ. Νιόνιος Κεφαλίδης ἦτο πρότυπον ἐπιμελοῦς σπουδαστοῦ, ἐντίμου ὑπαλλήλου καὶ ἐν γένει ἐξαιρέτου νέου. ὅπως δὲ προαχθῇ εἶχεν ἀνάγκην μόνον μικροῦ κεφαλαίου.

— Ἐ! καὶ ἡ προῖκα τῆς Ὄλγας; ἐσκέφθη ἀκούων πάντα ταῦτα.

Οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι ἐρωτηθέντες ἀπεφάνθησαν πάντες μιᾷ φωνῇ ὑπὲρ τοῦ Νιόνιου. Τοῖς εἶπον ὅτι τακτικῶς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς μένων ἄϋπνος εἰργάζετο· οὐδεὶς ὅμως ποτε ἐκ λεπτότητος τὸν ἠρώτησε περὶ τῶν νυκτερινῶν μελετῶν του· πάντες ἐπίστευον ὅτι μόνον ὅπως βοηθήσῃ τοὺς γονεῖς του ἐκοπίαζε νυχθημερόν.

Ὁ Νιόνιος μικρὸν κατὰ μικρὸν ἠράσθη τῆς Ὄλγας, ἐπειδὴ ὅμως ἐγνώριζε ὅτι ἦτο πλουσία δὲν ἐτόλμα νὰ ζητήσῃ τὴν χεῖρα της. Ἡ Ὄλγα ὅμως μαντεύουσα τὰς σκέψεις καὶ διαθέσεις τοῦ ἐκλεκτοῦ της, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασε ἀλλ' ἑσπέραν τινὰ ἐν ᾧ ὁ Νιόνιος ἐκάθητο παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλόν της:

— Γιατὶ δὲν μὲ ζητᾷς ἀπὸ τὸν πατέρα μου; τὸν ἠρώτησεν ἀποτόμως.

Ὁ Νιόνιος ἐγένετο κατέρυθρος, τῇ ἐξέθηκε δὲ ἄνευ περιστροφῶν ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ μόνη του ἐπιθυμία ἀλλ' ἡ παροῦσα κατάστασίς του δὲν τοῦ ἐπέτρεπε τοιοῦτόν τι Ἡ εἰλικρίνεια αὕτη καὶ τὰ πλήρη τρυφερότητος βλέμματά του κατέκτησαν τὴν καρδίαν τῆς δεσποινίδος Ὄλγας. Ἡ τέλεσις τοῦ συνοικεσίου ἀπεφασίσθη.

Ἐν τούτοις, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν τοῦ γάμου προετοιμασιῶν καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν προτεραίαν τῆς τελέσεως αὐτοῦ, ἡ λυχνία τοῦ Νιόνιου ἐφώτιζε καθ' ὅλην τὴν νύκτα τὸ παράθυρον.

— Α! μαὐτὸ εἶνε πάρα πολύ! ἔλεγεν ὁ κ. Χράπας· τώρα

πιὰ δὲν μπορεῖ νὰ διαβάζει ὅλη νύκτα, θὰ μᾶς ἀρρωστήσῃ!....

Εὐθὺς μετὰ τὴν τέλεσιν τῶν γάμων τὸ νεαρὸν ζεῦγος ἀπῆλθεν εἰς Σῦρον· ἡ πρώτη δὲ φροντὶς τοῦ κ. Χράπα μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν τέκνων του ἦτο νὰ εἰσορμήσῃ εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γαμβροῦ του. Μετ' ἐκπλήξεως ὅμως εἶδε ὅτι ἐπὶ τῆς τραπέζης του ὑπῆρχεν ἓν μόνον ἐμπορικὸν ἐπιστολάριον, ἓν τετράδιον ἐκ ταχυδρομικοῦ χάρτου, γραφὶς τεθραυσμένη καὶ μελανοδοχεῖον κατάξηρον.

— Ἄ! τώρα καταλαβαίνω, ὅλη τὴ νύκτα θὰ κατέβαζε ἰδέαις, ἐσκέφθη λαμβάνων συγχρόνως ἀνὰ χεῖρας τὴν μυστηριώδη λυχνίαν, ἣν μετεκόμισε μετ' εὐλαβείας εἰς ἓν τῶν δωματίων τῆς οἰκίας, ὅπερ παρεσκεύασε διὰ τὸν γαμβρόν του καὶ ὠνόμασε γραφεῖον.

Ἀνέμενεν ἀνυπομόνως τὴν ἐπάνοδον τῶν τέκνων του.

Ἐπανῆλθον μετ' οὐ πολὺ εὐτυχεῖς καὶ καταγοητευμένοι· ἐκείνη μὲν τεταραγμένη ἐκ τοῦ ταξειδίου, ἐκεῖνος δὲ πάντοτε φαιδρός, πάντοτε ὡραῖος.

Μετὰ ὀλιγόωρον διαμονὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τὸ νέον ζεῦγος ἀπεχώρησε, ὁ δὲ Νιόνιος μετέβη ἀκολούθως ἵνα εὕρῃ τὴν λυχνίαν του.

— Τὴν λάμπαν τῆς μελέτης σου θέλεις; ἠρώτησεν ὁ πενθερός.

— Καλὲ μιὰ λάμπα κι' ὅτι θέλ' ἂς εἶνε.

— Τί; θὰ διαβάσῃς πάλι;

— Νὰ διαβάσω!..... Ὄχι, ἀλλὰ ποτέ μου δὲν μπορῶ νὰ κοιμηθῶ χωρὶς φῶς..... Ἐκτὸς τούτου οἱ λωποδύτες ὅταν βλέπουν φῶς φοβοῦνται νὰ πλησιάσουν. Ἀφ' ὅτου ἤρχισα αὐτὸ τὸ σύστημα κοιμᾶμαι ὅλη τὴ νύκτα ἥσυχος!!!

.....

.....

Ὁ αὐταπατηθεὶς πενθερὸς ἔκπληκτος διὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην μετέβη τὴν ἐπιοῦσαν παρὰ τῷ δικηγόρῳ του!.....

Ν Θ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

ΕΝ ΔΡΑΜΑ ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩι

ἱστορικὸν Γερμανικὸν ἐπεισόδιον.

(Συνέχεια ἴδε σελ. 16).

Ἐπὶ τῇ ἐκφωνήσει τοῦ ὀνόματος τούτου ἀνετινάχθη ὁ Ἑβερσμαν ἀκουσίως

— Πιστεύω, ἀπεκρίθη Ὁ ἀρχιδικαστὴς ἦλθε χθὲς εἰς Ποτσδάμ, διὰ συνεδρίασιν τοῦ στρατοδικείου

— Ἄ ναί! Ὁ Ἐρότε ἀπεπειράθη νὰ λειποτακτήσῃ Θὰ τουφεκισθῇ. Ἰδὲ ἂν ὁ Κάτς εἶνε ἔξω.... καὶ ὁδήγησέ τον ἐδῶ

Ὁ Ἑβερσμαν ὅσον ἠδύνατο ταχέως ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου. Ὁ Βασιλεὺς ἐν δυσαρεσκείᾳ καθ' ἑαυτὸν μονολογῶν ἤρξατο ὅλως μηχανικῶς διερχόμενος ἄλλην ἀλληλογραφίαν, ἐνῷ αἱ ἰδέαι του ἐπέτων διαρκῶς πρὸς τὴν ἀναγγελθεῖσαν αὐτῷ περίστασιν, ἥτις μεθ' ὅλων τῶν λεπτομερειῶν αὐτῆς ἐφαίνετο αὐτῷ δεινόν τι. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἦτο ἐχθρὸς παντὸς συνάπτοντος χρέη, ἡ περίστασις αὕτη ἠπείλει τὴν ὅλην ὕπαρξιν ἑνὸς τῶν ἀξιωματικῶν του, καὶ πλὴν τούτου ἦτο ἰδίᾳ ἐξωργισμένος, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ του. Δὲν περιέμενεν ἐν τούτοις ἐπὶ πολύ, διότι μικρὸν ἔπειτα ἤνοιξεν ἡ θύρα καὶ ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ Ἑβερσμαν ἀγγέλοντος

— Ὁ ἀρχιδικαστὴς Κος Κάτς.

Ὁ βασιλεὺς ἐστράφη. Ὁ Κάτς ἵστατο ἐνώπιόν Του.

Ὁ ἀρχιδικαστὴς Κάτς ἦτο δυσάρεστος ἐμφάνισις. Ἀνῆκεν εἰς τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, ἅτινα ἔχουσι τὴν ἰδιοτροπίαν ν' ἀναμιγνύωνται εἰς ὑποθέσεις, αἵτινες δύνανται εἰς ἄλλους νὰ προξενήσωσι κίνδυνον καὶ λύπας. Ἦσαν συνηθισμένοι νὰ τὸν θεωρῶσιν ὡς δαίμονα, οὗτινος ἡ παρουσία καὶ συμμετοχὴ εἰς δίκην τινὰ ἐνέπνεε τοῖς δικαζομένοις φόβον καὶ δέος.

Ὁ Κάτς ἦτο ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀστῶν καὶ πλὴν τῆς ἀναμφιβόλου μοχθηρίας αὐτοῦ, ἀμέμπτου φήμης. Καὶ ἐθεωρεῖτο μὲν ὡς δημιούργημα τοῦ ὑπουργοῦ Γρούμκοβ, ἐγνώριζεν ὅμως διὰ τοῦ πρὸς τὸ καθῆκον ζῆλόν του νὰ γίνηται ἀγαπητὸς τῷ βασιλεῖ καὶ ὀλίγον ἀπεῖχε τοῦ χαρτοφυλακίου τοῦ Ὑπουργοῦ. Ἐν ἔτει 1705 ὑψώθη εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν, ὅπερ δυσηρέστησε τοὺς ἀρχαίους εὐγενεῖς. Ἔτι νωπὴ ἦτο ἡ ἀνάμνησις τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὴν φοβερὰν δίκην τοῦ θαυματοποιοῦ Ἰακώβου Κλήμεντος, ἣν διηύθυνεν ὁ Κάτς καὶ αἱ ἐκ τῆς ὁποίας ὠδῖνες ἀλγηνῶς προσέβαλον πάντας ἐκείνους, ὅσοι ὡς ἀντίπαλοι τῆς μερίδος τοῦ Γρούμκοβ ἐθεωροῦντο, καὶ εἰς τὴν πτῶσιν τῶν ὁποίων εἰργάζοντο οἱ ὑπουργικοί.

— Τί διατάσσει ἡ Υ. Μ.; ἠρώτησεν ὁ Κάτς.

— Τί εἶνε αὐτὴ ἡ καταραμένη ἱστορία τοῦ Πόσσε; ἠρώτησεν ὁ βασιλεύς.

— Ἄ!... ἡ φυλάκισις τοῦ κόμητος; εἶπεν ὁ Κάτς ἀδιαφόρως. Ἐγνώριζον τὰ πάντα, ἀλλ' ἤθελον ν' ἀναφέρω περὶ αὐτῶν αὔριον, ἵνα μὴ ταράξω σήμερον τὰς διαθέσεις τῆς Υ. Μ.

Ὁ βασιλεὺς προσέκλινεν ηὐχαριστημένος. Ἡ ἐπιφύλαξις αὕτη ἤρεσεν Αὐτῷ.

— Τί ποιητέον νῦν;

— Οὐδέν, μεγαλειότατε, ὁ Πόσσε κάθεται καλά.

— Ἀλλ' οἱ Σουηδοὶ θὰ ἐκμανῶσιν.

— Τότε ἐλευθερώσατε τὸν Πόσσε.

— Νομίζετε; ἀπήντησεν ὁ Βασιλεὺς ὀξὺ προσβλέπων αὐτόν.

— Δύνασθε νὰ διατάξητε. Ἀλλ' ὁ νόμος εἶνε ὑπὲρ τῆς κατηγορίας Ἐὰν ἡ Υ. Μ. θέλει νὰ μεταβάλῃ τὸν νόμον τότε..

— Μὴ μοὶ λαλῆτε περὶ τούτου, διέκοψεν ὀργίλως ὁ βασιλεύς. Ὁ νόμος ὑπὲρ πάντα.

Ὁ Κάτς προσέκλινε συναινῶν. Ἐγνώριζε τὴν αὐστηρὰν νομιμοφροσύνην τοῦ βασιλέως. Ὁ νόμος ἵστατο δι' Αὐτὸν ὑπεράνω πάσης σχέσεως προσώπων ἢ περιστάσεων.

— Ἂς γείνῃ ὅτι θέλῃ, ἐξηκολούθησεν ὁ βασιλεύς. Θὰ ἀφήσω ἐλευθέραν τὴν ὁδὸν εἰς τὴν δικαιοσύνην. Ὁ κόμης Πόσσε θὰ μείνῃ φυλακισμένος, ἕως οὗ νὰ πληρώσῃ.

— Θὰ τὸ κάμῃ βεβαίως δι' ἄλλων, ἐξηκολούθησεν ὁ Κάτς. Δι' ἀνθρώπους οἷος ὁ Πόσσε εὑρίσκονται πάντοτε ἐγγυηταί.

— Δυστυχῶς, διέκοψεν ὁ βασιλεύς, ἤδη παρουσιάσθη τοιοῦτος ὁ Ναϊνδόρφ Ὑπέγραψεν ὑπὲρ ἐκείνου συναλλαγματικὴν καὶ καθ' ὅσον γνωρίζω δὲν δύναται νὰ τὴν πληρώσῃ.

Ὁ Κάτς διήνοιξε ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμούς. Πόθεν ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τὴν εἴδησιν ταύτην;

— Τὸ ἔμαθον καὶ ἐγώ, εἶπε. Διότι ἐπειδὴ ἡ ὑπόθεσις ἀνήκει εἰς τὸ στρατιωτικὸν τμῆμα μοὶ ἀνηγγέλθη ἤδη καὶ ἤθελον — πρὸς ἀπομάκρυνσιν ἐπαπειλουμένης συμφορᾶς — ν' ἀναλάβω ἐγὼ αὐτὸς τὴν ἀνέλιξιν τῆς ὑποθέσεως Ὅτι δὲ ἡ ἱστορία αὕτη ἀνηγγέλθη ἤδη τῇ Ὑμετέρᾳ Μεγαλειότητι.....

— Ναί, ναί! διέκοψεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς. Ἔχω καὶ ἐγὼ τοὺς ἀνθρώπους μου. Μανθάνω καὶ ἐγώ... ὅ,τι θέλω νὰ μάθω.

Τὸ πρόσωπόν του ἔλαβεν ἐλαφρὰν ἔκφρασιν θριάμβου, ὁ Κάτς ἐφαίνετο λίαν ἀνιῶν.

— Τοιουτοτρόπως ἀπαλλάσσομαι πάντως τῆς ὑποθέσεως; εἶπε.

— Ὄχι θὰ τὴν ἀναλάβητε. Θέλω νὰ ἐξαχθῇ ὁ Ναϊνδόρφ ἐκ τῆς στενοχωρίας εἰς ἣν εὑρίσκεται.

— Ἀφοῦ ἡ θέσις τῶν πραγμάτων τυγχάνει γνωστὴ τῇ Υ. Μ., θὰ γνωρίζετε βεβαίως ὅτι ὁ ἀδελφὸς τοῦ ταγματάρχου ἐνήργησε κατάσχεσιν τῶν χρημάτων τούτου.

— Τὸ γνωρίζω.

— Τοὺς ἀδελφοὺς διαχωρίζει σκληρὸν μῖσος.

— Τὸ γνωρίζω... τὸ γνωρίζω!

— Ἐὰν ὁ ταγματάρχης δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ τὸ δικαστήριον θὰ κατάσχῃ τὴν μισθοδοσίαν του, καὶ ἐπειδὴ πρόκειται περὶ τοῦ στρογγύλου ποσοῦ τεσσάρων χιλιάδων ταλλήρων; ὁ ταγματάρχης Ναϊνδόρφ εἶνε κατεστραμμένος.

Ὁ βασιλεὺς ἐκίνησε τὴν κεφαλήν.

— Τοιαύτη ἐλαφρόνοια δὲν μοῦ παρουσιάσθη ἀκόμη. Τί ποιητέον; Ὁ Ναϊνδόρφ θὰ καταστραφῇ.

— Μόνον ἓν μέσον σωτηρίας ὑπάρχει, ἀπήντησεν ὁ Κάτς. Οἱ ἀδελφοὶ πρέπει νὰ συνδιαλλαγῶσι.

— Τοῦτο εἶνε καλόν, εἶπεν ὁ βασιλεύς. Πῶς σκέπτεσθε νὰ γείνῃ τοῦτο;

— Ἡ περίστασις εἶνε εὐνοϊκή. Καθ' ἃ μοὶ ἀνήγγειλεν ὁ κ. Πλαβάου ὁ συνταγματάρχης Ναϊνδόρφ ἔρχεται προσεχῶς εἰς Βερολῖνον ὅπως παρουσιασθῇ αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὴν περὶ κληρονομίας δίκην. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ φροντίσωμεν ἵνα γίνηται τότε ἡ συμφιλίωσις

— Καλὴ σύμπτωσις. Εἰς τὸν ταγματάρχην θὰ ὑποβάλω ἐγὼ τὴν πρότασιν... ὑμεῖς ἐκτελέσατε τὰ λοιπά.

Ὁ Κάτς ἐφάνη διστάζων.

— Ἐπεθύμουν νὰ ζητήσω εἰδικὴν πρὸς τοῦτο διαταγὴν τῆς Υ. Μ., εἶπεν.

— Διατί; ἔχετε τὰς δικαστικὰς ὑποθέσεις ὅλων τῶν στρατιωτικῶν

Ἀντὶ πάσης ἀποκρίσεως πλησιάσας πρὸς τὴν τράπεζαν ὁ βασιλεὺς καὶ λαβὼν τεμάχιον χάρτου ἔγραψε ταχέως γραμμάς τινας καὶ ὑπογράψας, ἔδωκεν αὐτὰς τῷ ἀντιστρατήγῳ, ὅστις ῥίψας ταχὺ ἐπὶ τοῦ περιεχομένου βλέμμα.

— Εὐχαριστῶ τῇ Ὑμετέρᾳ Μεγαλειότητι, εἶπε καὶ ἀπεχαιρέτησε τὸν βασιλέα.

— Θὰ ἐφαρμόσω ἐπὶ τῶν ὑπερηφάνων αὐτῶν παιδίων τὴν δύναμίν μου, ἐμονολόγει ἐξερχόμενος, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἔλαμψαν λάμψιν σατανικήν. Μὲ ἀποκλείουσι τῶν κύκλων των καὶ δεικνύουσι πρὸς ἐμὲ φανερὰν περιφρόνησιν. Ἀλλὰ τὸ χαρτίον τοῦτο θὰ μοῦ δώσῃ θέσιν μεταξὺ αὐτῶν, καὶ ἡ συνδιαλλαγὴ δὲν θὰ γείνῃ. Θὰ διατάξω τὸν περιορισμὸν τοῦ ταγματάρχου, ὁ δὲ κόμης Πόσσε θὰ μένῃ καλὰ φυλακισμένος. Ἔ! οὕτω οὐδεμία βοήθεια δύναται νὰ δοθῇ εἰς αὐτόν.

Διέτρεξε τὸν προθάλαμον καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ ἑστιατορίου, ὅπου οἱ εἰς τὸ πρόγευμα προσκεκλημένοι ἀξιωματικοὶ ἤρξαντο συρρέοντες.

— Μεγαλειότατε, εἶπε εἰσελθὼν ὁ Ἑβερσμαν, τὸ πρόγευμα εἶνε ἕτοιμον.

Ὁ βασιλεὺς ἠγέρθη διηυθέτησε τὴν στολήν του καὶ ἐξελθὼν διέτρεξε καὶ αὐτὸς τὸν προθάλαμον καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἑστιατόριον. Οἱ προσκεκλημένοι ἦσαν παρατεταγμένοι εἰς δύο σειρὰς, καὶ διὰ μέσου αὐτῶν διῆλθεν ὁ βασιλεύς, ἀποτείνων ἑκάστῳ καλούς τινας λόγους. Μετ' ὀλίγον ἐδόθη τὸ σημεῖον νὰ καθίσωσι, καὶ μετὰ μικρὸν ὁ ἦχος τῶν μαχαιρίων καὶ πιρονῶν, ὁ βόμβος τῶν διαλόγων, καὶ ἡ κλαγγὴ τῶν συγκρουομένων ποτηρίων ἐδήλουν ὅτι τὸ δεῖπνον καὶ ἡ συναναστροφὴ ἦ αν ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ ἀκμῇ. Ὁσάκις ὁ βασιλεὺς εὑρίσκετο μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν του καὶ μάλιστα μετὰ ἑταίρων εὐθύμων, ἀπέβαλλε τάχιστα πᾶσαν ἄλλην φροντίδα, λησμονῶν καὶ αὐτὰς τὰς τυχὸν ὀλίγον πρότερον ἀγγελθείσας αὐτῷ συμφοράς. Προσεῖχεν εἰς πᾶσαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀστειότητα, ἥτις κατὰ τὰ ἤθη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπὶ τὸ σκοτεινότερον καλῶς ἐξεφράζετο. Συνεχῶρει εὐχαρίστως συζήτησιν περὶ τῶν γενομένων στρατιωτικῶν ἀσκήσεων, καὶ μεγάλως ηὐχαριστεῖτο, ἐὰν τυχὸν δύο διαφόρου γνώμης ἄτομα ἤρχιζον πρὸς ἄλληλα ζωηρότερον νὰ φιλονεικῶσι. Πρὸς τούτοις δὲν ἠμέλει νὰ πίνῃ καὶ εἰς ὑγείαν τῶν καλῶν συνδαιτημόνων του, οἱ καλλίτεροι οἶνοι, ἰδίᾳ δὲ οἱ μέλανες τοῦ Ρήνου, νὰ εὑρίσκωνται ἐν τοῖς γεύμασιν αὐτοῦ, εἴτε, ὡς εἶνε αὐτόδηλον, ζωηροτάτη συμφωνία ἐπεκράτει παρὰ τοῖς συμπόταις.

Οὕτω λοιπὸν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐφρόντιζον νὰ γεμίζωσι καλῶς τὰ ποτήρια, ὁ βασιλεὺς ἦλθεν εἰς μεγίστην διάθεσιν, τὰ ἔκτακτα συμβάντα, ἅτινα μικρὸν πρὸ τοῦ γεύματος, ἠγγέλθησαν αὐτῷ ἐφαίνοντο οὐδεμίαν πλέον ἐπ' αὐτοῦ ἐξασκοῦντα ἐπιρροήν, καὶ τέλος ἔφθασεν ἡ στιγμή, καθ' ἣν οἱ συνδαιτημόνες ἀποσυρθέντες εἰς παρακειμένην αἴθουσαν ἐξηπλώθησαν ἐπὶ ἀνακλίντρων καὶ ἤναψαν τὰς καπνοσύριγγάς των. —

Ὁ βασιλεὺς μόλις εἶχεν ἀρχίσει ζωηρὸν μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Πάννεβιτς διάλογον, ὅτε παρετήρησεν εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς αἰθούσης τὸν στρατάρχην του διὰ ποικίλων σχημάτων καὶ μορφασμῶν τοῦ προσώπου προσπαθοῦντα νὰ δηλώσῃ τῷ βασιλεῖ, ὅτι σπουδαίαν ἀνακοίνωσιν κατεπείγουσαν εἶχε νὰ διαβιβάσῃ Αὐτῷ. Ὁ βασιλεὺς συνειθισμένος νὰ διακόπτῃ πᾶσαν διασκέδασιν Αὐτοῦ, ὁσάκις φωνὴ καθήκοντος τὸν ἐκάλει, ἠγέρθη, κατέθηκε τὴν καπνοσύριγγά του καὶ διηυθύνθη πλαγίως τῆς αἰθούσης νεύσας τῷ στρατάρχῃ νὰ πλησιάσῃ.

— Τί νέα φέρετε Ἡμῖν, στρατάρχα; ἠρώτησεν ἐν εὐθύμῳ πάντοτε ἤθει ὅτε συνηντήθησαν. Φαίνεσθε λίαν περίφροντις.

— Μεγαλειότατε, ἀπήντησεν ὁ στρατάρχης, θεωρῶ ἐμαυτὸν λίαν δυστυχῆ, ἀναγκαζόμενος νὰ παρενοχλήσω τὴν διασκέδασιν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος. Οὐχ ἧττον ὅμως καθῆκόν μου ἐθεώρησα νὰ γνωστοποιήσω Αὐτῇ πρᾶγμα ὅπερ....

— Ἔ! ὄχι μακρὰς ἱστορίας — τελειώσατε συντόμως, εἶπεν ὁ βασιλεύς.

— Οἱ κύριοι ἀπεσταλμένοι τῆς Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Ὀλλανδίας ἔφθασαν πρὸ ὀλίγου ἐνταῦθα.

— Περίεργον! ἀνέκραξεν ὁ βασιλεὺς σύννους γενόμενος. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἰδιαιτέρας σπουδαιότητος ἄξιον, ἀφοῦ οἱ κύριοι πρέσβεις ἦλθον ἐνταῦθα. Ἔμελλον ἐν τούτοις νὰ τοὺς ἴδω ἐν Βερολίνῳ.

— Φαίνεται ὄντως σπουδαῖον· διότι, ἐν ᾧ ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης ἐσκόπει μόνον τρεῖς ἡμέρας νὰ διαμείνῃ ἐν Ποτσδάμ, οἱ κύριοι πρέσβεις ἐπάναγκες ἐνόμισαν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπίσκεψιν ὑμῶν ἐνταῦθα, ὅπως προλάβωσι, φαίνεται, πᾶσαν βραδύτητα. —

Ὁ βασιλεὺς ἤρξατο αἰσθανόμενος στενοχωρίαν καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐνδύμασιν Αὐτοῦ.

— Τί νὰ συμβαίνῃ; ἔλεγεν. Ποῦ εἶνε ἤδη οἱ κύριοι πρέσβεις;

— Ὡδήγησα αὐτοὺς εἰς τὸ συλλαλητήριον, ὑποσχεθεὶς αὐτοῖς νὰ γνωστοποιήσω τῇ Ὑμετέρᾳ Μεγαλειότητι τὴν ἄφιξίν των.

— Εἰπὲ αὐτοῖς νὰ μὲ περιμένωσιν. Μετ' ὀλίγον θὰ εἶμαι ἐκεῖ.

Ὁ στραταρχης ἔσπευσεν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τοῦ βασιλέως, ὅστις στραφεὶς πρὸς τοὺς ξένους Αὐτοῦ, ὧν ἡ προσοχὴ εἶχεν ἤδη προσηλωθῆ ἐπὶ τοῦ βασιλέως, εἶπεν αὐτοῖς.

— Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἐνοχλήσῃ κύριοί Μου, μικρὸν πνεῦμα ἀέρος. — Ἕνεκα ἀκροάσεως μείζονος σπουδαιότητος ἀναγκάζομαι ἐπ' ὀλίγον ν' ἀπουσιάσω. Πάντοτε πίνων ἀπόδιδε ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ τὰς ἀνηκούσας ἑκάστῳ τιμάς, Λεοπόλδε, (ἐξηκολούθησεν εἰς τὸν πρίγκηπα Δεσσάου ἀποτεινόμενος) — καθίσατε, μετ' ὀλίγον ἐπιστρέφω.

Εἰ καὶ ὁ βασιλεὺς διέταξε νὰ μὴ ἐγερθῶσιν ἠγέρθησαν ἐν τούτοις πάντες, ὅτε ὁ βασιλεὺς διέτρεξε τὴν αἴθουσαν ταύτην ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν τοῦ συλλαλητηρίου. Ὡς ὑπασπιστὴς ἠκολούθει Αὐτῷ ὁ στρατηγὸς Φοκκάδε. Ὁ βασιλεὺς ἐτάχυνε τὰ βήματά του, ὡς ἄνθρωπος πλησιάζων εἰς τὸ τέρμα πρὸ πολλοῦ ἀναμενομένου πράγματος. Δὲν περιέμεινε νὰ ἀνοίξῃ τὰς θύρας ὁ ἁρμόδιος θεράπων, ἀλλ' ἤνοιξεν αὐτὰς ἰδίᾳ χειρὶ καὶ εἰσῆλθεν ἀμέσως εἰς τὸ συλλαλητήριον. Ἐν αὐτῷ εὗρε τὸν πρέσβυν τῆς Γαλλίας μαρκήσιον de la Chetardie, τὸν τῆς Ὀλλανδίας βαρῶνον Γίγκελ, καὶ τὸν τῆς Ἀγγλίας ἱππότην Ὅτκαμ. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἐχαιρέτησαν ἐδαφαιῶς τὸν εἰσελθόντα μονάρχην.

— Κύριοι, ἤρξατο λέγων ὁ βασιλεύς, πάντως ὑπόθεσις ἐκτάκτου σπουδαιότητος φέρει ὑμᾶς τοσοῦτον κατεσπευσμένους εἰς Ποτσδάμ. Εἶμαι, ὡς βλέπετε, ἕτοιμος νὰ σᾶς ἀκροασθῶ καὶ ἐλπίζω ὅτι οὐχὶ ἄνευ λόγου διεταράξατε τὴν διασκέδασιν τοῦ γεύματός μου.

Ὁ Ὀλλανδὸς ἀπεσταλμένος βαρῶνος Γίγκελ, ὡς μᾶλλον εὐνοούμενος τοῦ βασιλέως, ἔλαβε τὸν λόγον.

— Μεγαλειότατε, ὅλως ἔκτακτος καὶ σοβαρὰ αἰτία ἠνάγκασεν ἡμᾶς νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὸ μικρὸν μέχρι Ποτσδὰμ ταξείδιον. Ὑπὸ ταύτης δὲ βιαζόμενοι, ἠναγκάσθημεν νὰ τολμήσωμεν νὰ διαταράξωμεν τὴν ἐν τῷ γεύματι ἡσυχίαν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος. — Μεγαλειότατε, πρόκειται περὶ πράγματος, ὅπερ ἀπειλεῖ διατάραξιν τῆς τιμῆς ὁλοκλήρου τοῦ διπλωματικοῦ σώματος!

Ὁ βασιλεὺς συνεπέρανεν ἀμέσως περὶ τίνος προέκειτο. Ἐν τούτοις ἐφάνη λίαν ἀτάραχος, ἠδυνήθη μάλιστα νὰ ἐπιδείξῃ καὶ περιέργειαν. —

— Μὴ παρατείνητε τὴν βάσανόν μου παρακαλῶ. . . . τί συνέβη; μήπως προσέβαλον τὸ μέγαρον τῆς πρεσβείας ἐν Βερολίνῳ; Οἱ Βερολινέζοι πολεμοῦσιν ἐπιτηδειότατα.

— Ἐὰν δὲν συνέβη τοῦτο, ἐπανέλαβε τὸν λόγον ὁ Γίγκελ, συνέβη ὅμως ἕτερόν τι συμβάν, παραπλησίας βίας πρόξενον. Ἐτόλμησαν ἐν Βερολίνῳ νὰ συλλάβωσιν ἕνα ὑπήκοον τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας, τὸν κόμητα Πόσσε. Συνεπείᾳ ἀποφάσεως καταδικαστικῆς, ἀνήγγειλαν τῷ κυρίῳ κόμητι ὅτι διατελεῖ ὑπὸ κράτησιν ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ καὶ φόβος ὑπάρχει ὅτι οἱ κύριοι Βερολινέζοι θέλουσι προβῆ μείζονα τολμῶντες. Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη μειζόνων διασαφήσεων ἀπέναντι τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος ὅπως καταδειχθῇ πόσον μείζονα φόβον ἔχουσιν οἱ ὑπήκοοι τῆς ξένης ταύτης ἐπικρατείας, καὶ ἡ

διαβεβαίωσις, ὅτι πάντες ἡμεῖς θεωροῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς προσβεβλημένους καὶ δυσηρεστημένους ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Σουηδοῦ συναδέλφου ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα, ὅπως χρωμένη τῇ Ὑψηλῇ Αὐτῆς ἰσχύϊ, διατάξῃ τὸ δικαστήριον, ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν κόμητα Πόσσε. —

Ὁ βασιλεὺς ἀφῆκε τὸν Ὀλλανδὸν ἀπεσταλμένον νὰ τελειώσῃ ἀκούων αὐτὸν μεθ' ὑπομονῆς, ἐσταυρωμένας ἔχων τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν νώτων καὶ προσβλέπων ἐναλλὰξ τοὺς τρεῖς ἀπεσταλμένους.

— Καὶ διατί ἐφυλακισαν τὸν κύριον κόμητα;

Ἠρώτησε τέλος μετ' ἀδιαφορίας; τὸ αὐτὸ τηρῶν ὕφος. Ὁ Γίγκελ ἀντήλλαξε ταχὺ μετὰ τῶν συναδέλφων του βλέμμα καὶ ἀπήντησε μετὰ πασιφανοῦς στενοχωρίας.

— Διότι.... Διότι.... ὁ κύριος κόμης ὤφειλεν εἴς τινας μικρὰς τινας ποσότητας καὶ δὲν ἦτο εἰς θέσιν, νὰ δυνηθῇ ν' ἀποτίσῃ αὐτάς.

— Διότι ὁ κόμης εἶνε εἰς χρεωφειλέτης! ἀντεῖπεν ὁ βασιλεύς. Καὶ ἐνομίσατε, κύριε βαρῶνε, ὅτι ἀγνοῶ τί ἐν τῇ οἰκίᾳ μου καὶ τῇ ἐπικρατείᾳ μου συμβαίνει; Ὁ κύριος κόμης ἐσπατάλησε χρήματα, ἐδανείσθη παρὰ τῶν ὑπηκόων μου, ἐργοστασιαρχῶν καὶ τοκιστῶν, καὶ ὅτε παρουσιάσθησαν αὐτῷ οἱ λογαριασμοὶ πρὸς ἐξώφλησιν. προσηνέχθη βαρβάρως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους Δὲν δύναμαι νὰ συνδράμω ὀφειλέτην ἱστάμενον εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου του, ἡ δὲ λειτουργία τοῦ δικαίου θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐνεργοῦσα κατ' αὐτοῦ Οἱ δικασταὶ τοῦ Βερολίνου εἶνε ἄνδρες γνωρίζοντες τὸ καθῆκον αὐτῶν ὥστε ἂν ἔθεσαν τὸν κόμητα ὑπὸ κράτησιν, εἶνε τοῦτο ἐντελῶς δίκαιον.

Οἱ τρεῖς Πρέσβεις ἐφάνησαν εἰς ἄκρον ἐκπλησσόμενοι. Δὲν ἤλπιζον πλέον νὰ τύχωσιν εὐνοίας ὑπὲρ τοῦ κόμητος.

— Μεγαλειότατε, εἶπε τότε ὁ Ὅτκαμ. δὲν θὰ ἠδυνάμην βεβαίως, ἀπολογούμενος, νὰ συγχωρήσω ἐμαυτῷ πᾶν, ὅ τι ὁ κύριος κόμης ἔπραξεν. Ἀλλ' οὐχ' ἧττον ὅπως σωθῇ ἡ τιμὴ τοῦ καθ' ὅλου διπλωματικοῦ σώματος. προσθέτω εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ κυρίου βαρώνου Γίγκελ καὶ τὰς ἐμάς. Χορηγήσατε ἡμῖν, Μεγαλειότατε, ἐπανερχομένους εἰς Βερολῖνον τὴν διαταγὴν τῆς ἀποφυλακίσεως τοῦ κόμητος.

— Καὶ τὰς ἐμὰς πρὸς τοῦτο δέχθητε παρακλήσεις, Μεγαλειότατε, προσέθηκεν ὁ τῆς Γαλλίας ἀντιπρόσωπος.

Ὁ βασιλεὺς ἤλλαξε τότε τὴν τέως ἀκίνητον στάσιν Αὐτοῦ καὶ ἐπλησίασε τοὺς ἀντιπροσώπους.

(ἀκολουθεῖ).

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Τὸ βάρος ἑνὸς δισεκατομμυρίου.

Ἐν δισεκατομμύριον ζυγίζει: εἰς ἄργυρον μὲν πέντε ἑκατομμύρια κιλογραμμων εἰς χρυσὸν δὲ 322.580 κιλογρ., εἰς πεντακοσιόδραχμα χάρτινα 3560 κιλογρ. εἰς ἑκατοντάδραχμα δὲ 11.500 κιλογρ. Διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ δισεκατομμυρίου τούτου, ὑποτιθεμένου ὅτι εἷς ἀνὴρ δύναται νὰ φέρῃ βάρος 100 κιλογρ., ἀπαιτοῦνται, εἰς πεντακοσιόδραχμα μὲν 36 ἄνδρες, εἰς ἑκατοντάδραχμα δὲ 115 ἄνδρες, εἰς χρυσὸν 3225 καὶ εἰς ἄργυρον 50000 ἄνδρες Τὸ κιλόγραμμον ἀντιστοιχεῖ πρὸς βάρος 260 δραμίων.

Ἡ καταγωγὴ τῆς Καμελίας.

Τὸ λαμπρὸν ἄνθος Καμελία ἐγένετο γνωστὸν ἐν Εὐρώπῃ μόλις πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως αἰῶνος οὕτω: Φερδινάνδος ὁ Δ' ὁ μελαγχολικὸς τῆς Ἱσπανίας μονάρχης, περιεπάτει ποτε σύννους εἰς τὸν κοιτῶνά του, ὁπότε ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἡ περίπυστος Μαρία-Θηρεσία εἰσέρχεται φκιδρὰ καὶ χαρωπὴ κρατοῦσα ἄνθος ἐκλάμπρου λευκότητος, ὅπερ ἔδειξεν αὐτῷ εἰποῦσα ὅτι εἶνε τὸ νέον ἄνθος τῶν Φιλιππίνων νήσων. Ἦτο καμελία. Τὴν προτεραίαν τῆς σκηνῆς ταύτης ἀπόστολός τις Ἰησουΐτης ἐλθὼν ἐξ Ἰνδιῶν ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ προσφέρῃ τῇ φιλανθεῖ βασιλίσσῃ μικρὸν δενδρύλλιον φέρον δύο μόνον ἄνθη, ὅπερ εἶχε κομίσει ἐκ τῶν Φιλιππίνων νήσων. Ὁ Ἰησουΐτης οὗτος ἐκαλεῖτο Καμέλλης, ἐξ οὗ ἐδόθη καὶ ἡ ὀνομασία τοῦ ἄνθους. Βλαστοὶ ἐκ τοῦ δενδρυλλίου τούτου καλλιεργηθέντες ἐν θερμοκηπίοις ἐπέδοσαν ἐν τῇ Μαδρίτῃ. Ἔκτοτε δὲ διεδόθη ἐν Εὐρώπῃ τὸ θαυμάσιον πλὴν ἄοσμον τοῦτο ἄνθος, τὸ ὁμοιάζον πρὸς γυναῖκας περικαλλεστάτας ἀλλὰ ψυχρὰς καὶ ἀχάρεις.

Πρωτότυπον μουσεῖον

Μοναδικὸν διὰ τὸ εἶδος του μουσεῖον συνέστη ἐν Παρισίοις. Μουσεῖον ἐκ πραγμάτων ἀλλοκότων χρησιμευσάντων ὡς μέσα λαθρεμπορίων, κατασχεθέντων δὲ ὑπὸ τῶν τελωνοφυλάκων. Ἰδού τινα ἐκ τῶν δολίων τούτων μέσων. Εἷς στηθόδεσμος ἐξ ἐλαστικοῦ κόμεως δυνάμενος νὰ περιλάβῃ 8 ὀκάδας οἰνοπνεύματος, φερόμενος δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν. Τοιούτων στηθοδέσμων ἑκατονταδες εἰδῶν καὶ σχημάτων ἐκτίθενται ἐν τῷ Μουσείῳ τούτῳ. Ἕτερον ἔκθεμα εἶνε ψευδεῖς κύλινδροι ἐκ ταπήτων δῆθεν ἢ ὑφασμάτων, κενοὶ εἰς τὸ μέσον καὶ περιέχοντες 10—15 ὀκάδας οἰνοπνεύματος λαθρεμπορικοῦ. Ἐπίσης ὀγκώδη δέματα ἐκ παλαιῶν ἐφημερίδων ἐσκαμμένα τεχνηέντως καὶ περιέχοντα κιβώτια ἐκ ψευδαργύρου ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔλαιον ἢ οἰνόπνευμα. Ἄλλα ἀντικείμενα εἶνε κορμοὶ δένδρων ἐσκαμμένοι, καθίσματα ἀμαξηλατῶν κενὰ ἐντός, σκαμνία, φορεῖα, κλίμακες, ψευδῆ ἐργαλεῖα, ψευδῆ στήθη, νῶτα, κοιλίαι, μηροί, βραχίονες, δι' ὧν οἱ λαθρέμποροι περιβαλλόμενοι ἐξηπάτων ἐπὶ πολὺ τὸ τελωνεῖον.

Φρικῶδες κυνήγιον.

Ἔμπορος δερμάτων διηγεῖται τὴν ἑπομένην τρομερὰν αὐτοῦ περιπέτειαν: Αὐτὸς μετὰ δέκα πέντε ἑτέρων κυνηγῶν ἐξῆλθέ ποτε πρὸς θήραν ἄρκτων, ἐν Ῥωσσίᾳ. Κατὰ τὴν τρίτην

ἀπὸ τῆς ἐκδρομῆς ἡμέραν ἀνακαλύπτουν ὁπήν τινα ἢ σπήλαιον ἐντὸς βράχων· εἰσέρχονται καὶ οἱ δεκαέξ. Τὸ μέρος ἦν εὐρὺ καὶ μέγα ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ σταθῶσιν ὄρθιοι. Μετ' ὀλίγον ἀκούονται κατὰ τὴν εἴσοδον θόρυβοι μεγάλοι. Ἦσαν αἱ ἔνοικοι τοῦ σπηλαίου ἄρκτοι ἐπιστρέφουσαι. Οἱ κυνηγοὶ μόλις ηὐκαίρησαν νὰ κυλίσωσι λίθους εἰς τὴν εἴσοδον, ἡ δὲ θέσις των μεταβάλλεται εἰς ἀμυντικήν. *Ὀκτὼ μῆνας* ἔμειναν ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐκείνῳ κατάκλειστοι! Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κατώρθουν νὰ φονεύσωσι μίαν ἄρκτον δι' ἧς ἐτρέφοντο, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἐτρώγετο ὑπ' αὐτῶν καὶ εἷς κυνηγός. Ἀλλὰ τοῦτο ὅμως δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Μετὰ ἑπτὰ δὲ μῆνας ἐκ τῶν δέκα ἓξ κυνηγῶν ἀπέμεινεν εἷς μόνος, ὁ ἔμπορος δερμάτων, ὅστις συναγαγὼν τὰς δορὰς τῶν φονευθεισῶν ἄρκτων καὶ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν κατώρθωσε νὰ φύγῃ ἐπὶ τέλους διασωθείς.

Ἀσμοδαῖος

Πλούσιοι ἀγοράζοντες ὁπωσδήποτε τὰς ψήφους τῶν πενήτων, γίνονται δοῦλοι τούτων, πάσης καταφρονήσεως ἄξιοι, διότι καὶ τοὺς πένητας ἀδικοῦσι, φθείροντες τὰ ἤθη αὐτῶν, καὶ τοὺς ἄλλους συμπολίτας, ἀφαιροῦντες αὐτοὺς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐκλέγειν τοὺς ἀξίους.

—

Ὁ Κοραῆς λέγει, ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε τις τοῖς πᾶσιν ἀρεστός, ἐκτὸς ἐὰν γείνῃ ζαχαρόπηνα.

—

Ἡ Ἱστορία εἶνε φωνὴ νεκρῶν διδάσκουσα τοὺς ζῶντας.

—

Ἡ Σημαία τοῦ Ῥήγα ἦτο τρίχρους μὲ τρεῖς σταυροὺς καὶ μὲ ῥόπαλον· τὸ λευκὸν τῆς ἀθωότητος, τὸ κόκκινον τῆς Σπαρτιατικῆς χλαμίδος τὸ δὲ μέλαν τοῦ ὑπὲρ τῆς πατρίδος θανάτου.

—

Τὰ χρόνια δὲν κάμουν φρονίμους ἀλλὰ μόνον γέρους.

—

Μὴ κακολογεῖτε ποτὲ τὸν ἑαυτόν σας οἱ φίλοι σας ἀρκοῦν.

—

Ἡ χρηστότης πάντοτε καὶ πανταχοῦ εἶνε ἡ ἔνδειξις εὐ ἠγμένου, ἀλλ' ἡ κρείσων ἀπόδειξις καλῆς ἀνατροφῆς εἶνε ἡ πρὸς τοὺς φίλους καλὴ συμπεριφορά.

—

Ἐπαινετὸς ὅστις ἀποθανὼν ἐμνήσθη τῆς πατρίδος του καὶ κατέλιπεν αὐτῇ μεγάλην ἢ μικρὰν μερίδα τῆς ἰδίας οὐσίας· ἐντεῦθεν ὅμως οὐδαμῶς ἕπεται ὅτι τὸ εὐεργετεῖν τὴν πατρίδα εἶνε ἀπόδειξις ὅτι ὁ εὐεργετήσας ὑπῆρξεν ἐνάρετος.

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΠΡΟ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΜΟΥ

Λοιπὸν ἀλήθεια 'πέθανες, παιδί μου ζηλεμμένο;
Κλείει τὸ χῶμ' αὐτὸ ἐδῶ τ' ἀγγελικό κορμί σου
Καὶ μάταιν' ἀπ' τὸν τάφο σου γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ προσμένω;
—Ναί. . . . εἶν' ἀλήθεια! Πέταξες! . . . .'Στοὺς οὐρανοὺς κοιμήσου.

—

Ἐκεῖνα τὰ 'μματόφρυδα, τὰ κοραλένια χείλη,
τὸ γέλοιο σου τ' ἀγγελικό, τὸ λουλουδένιο στόμα,
τὴ δροσερή σου εὐμορφιά, ποῦ στὴν καρδιά μου ὠμίλει,
Γι' αὐτὸ τὰ ἐκαμάρωνα. . . . . νὰ τὰ χαρῇ τὸ χῶμα;

—

Γραφτό μου ἤτανε ἐδῶ, στὴν ἐρημιά, στὰ ξένα,
Χάρου πολίτη, Νίκό μου, ὁ δόλιος νὰ σὲ γράψω,
Ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια μου τὰ πικροποτισμένα
Ἕνα,—ἐξόριστος ἐδῶ—μὲ σπαραγμὸ νὰ θάψω;

—

Ἀλλ' ὄχι! Δὲν ἀπέθανες.— Πεθαίνουν οἱ Ἄγγελοι;
Γιίζει τοῦ Χάρου ἡ πνοή τῶν Χερουβεὶμ τὰ κάλλη;
Ὄχι, ποτέ! . . . . . .
Ἀπ' τοῦ Θεοῦ τὴ φωτερὴ νεφέλη
Μία ἀχτίδα ἤσουνα. . . . . κι' ἐκεῖ ἐπῆγες πάλι!

Μονεμβασία, Μάρτιος 1892

ΙΔΟΜΕΝΕΥΣ Ν. ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ ΑΝΟΙΞΗ

Πᾶνε τὰ σύννεφα! Λυῶσαν τὰ χιόνια!
Χαμογελοῦνε οἱ Οὐρανοὶ
Γοργὰ θὰ φέρουν τὰ χελιδόνια,
Μὲ τὰ φτερά τους οἱ Γερανοί.

—

Ξανθὸ βοσκόπολο μὲ τὴ φλογέρα
Τοῦ Μάρτη παίζει τὸν ἐρχομό
Καὶ στὸ χωριό του μὲ τὸν ἀγέρα
Στέλνει τὸν πόνο του καὶ τὸν καϋμό

—

Ἀγνάντια βόσκουν μεσ' τὰ λειβάδια
Ποῦ πρασινίζουν στὴ λαγκαδιά
Ἀρνιῶν ὁλόχαρα μύρια κοπάδια
Σὰν δίχως ἔννοια κόρης καρδιά

—

Τώρα θ' ἀνθίσουνε μύρια λουλούδια
καὶ θὰ σταλίζουν τὴν μαύρη γῆ
καὶ κορασίδες μ' ἀχνὰ τραγούδια
θὰ τὰ θερίζουνε κάθε αὐγή.

—

Τὸ κῦμα ἀτάραχο θὲ νὰ γκαλιάζῃ
ἀνθοκρινόστρωτη μακρὰ ἀμουδιά
καὶ ὁ κόσμος ὅλος θ' ἀναγαλιάζῃ
σὲ φεγγαρόφωτη γλυκειὰ βραδιά.

—

Ἀχ ἕνας μόνος, μόνο στενάζει
κ' ἂν ἦρθ' ἡ ἄνοιξη δὲν τὴ θωρεῖ
βαρὺς χειμῶνας τόνε σκεπάζει
καὶ μαῦρο μνῆμα τὸν καρτερεῖ.

ΦΡΕΑΤΤΕΥΣ